

ВІНШУЕМ НАРОДНАГА ПІСЬМЕННІКА БЕЛАРУСІ Васіля БЫКАВА 3 75- ГОДДЗЕМ.

Стар. 3.

ЛІСТЫ Наталлі ВІШНЕЎСКОЙ ДА Сяргея ГРАХОЎСКАГА.

Стар. 5.

“БЕЛАРУСЫ РАСІІ” ў ДРУЦКУ.

Стар. 6.

БЕЛАРУСКІ АКЦЭНТ Уладзіміра МУЛЯВІНА.

Стар. 7.

СВОЙ ПОГЛЯД Аляксандра КАНДЫБЫ.

Стар. 8.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

24 чэрвеня — 1 ліпеня 1999 года
Цана 17 000 рублёў

№№ 25—26

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 1955 г.

МЕРКАВАННЕ

ВЕХІ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

● Юрый ДОМНІЧ.

НЯГЛЕДЗЯЧЫ на ўсе пагрозы, за-непакоенасць, якая існуе ў некаторай часткі беларускага грамадства, вось ужо каторы год наша краіна з'яўляецца незалежнай і суверэннай дзяржавай. Шматгадовае імкненне беларусаў быць самастойнай нацыяй, гаспадаром на ўласнай зямлі ўвасобілася ў рэальнасць толькі ў 90-х гадах. Гісторыя ж станаўлення незалежнасці, шлях да яе адлічваецца дзесяцігоддзямі.

Першая адметная веха на гэтым шляху — 25 сакавіка 1918 года, калі з'явілася III Устаўная грамата. Абвешчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі суверэннай дзяржавай было спробай зацвердзіцца ў якасці раўнапраўнага суб'екта міжнароднай супольнасці. Але палітычная сітуацыя вакол Беларусі на той момант была такой напружанай, што пабудаванне паўнацэннага, незалежнага інстытуту дзяржаўнай улады аказалася справай хоць і спакуслівай, але немагчымай.

Пазней, 1 студзеня 1919 года, нарадзілася Беларуска-Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка. БССР стала больш жывучым утварэннем. Менавіта рашэнне, прынятае ў 1919 годзе, вызначыла лёс Беларусі на далейшыя сем дзесяцігоддзяў. Пераважная частка нашых суайчыннікаў нарадзілася ў гэты перыяд, таму ў многіх з іх уяўленне аб незалежнасці Беларусі атаясамліваецца менавіта з БССР. Але і савецкі перыяд, хоць пакуль і самы працяглы, завяршыўся.

27 ліпеня 1990 года Вярхоўны Савет БССР прыняў гістарычны дакумент — Дэкларацыю аб дзяржаўным суверэнітэце Беларусі. Вельмі важна, што незалежнасць прыйшла ў краіну мірным шляхам і, хочацца спадзявацца, назаўсёды.

3 ліпеня — таксама гістарычная дата для беларускага народа. У вызваленні краіны, яе сталіцы ад нямецка-фашысцкай навалы хаваецца моцны фактар незалежнасці і свабоднага развіцця чалавека. І цяпер у Беларусі галоўнае дзяржаўнае свята — Дзень Рэспублікі — воляй грамадзян краіны прызначана менавіта на пачатак ліпеня.

Маючы пакуль невялікі вопыт самастойнага жыцця, наша дзяржава шукае захады для аб'яднання і ўмацавання нацыі. У сувязі з гэтым неабходна пазбавіць святы палітычнай заангажыраванасці. Бо кожнаму святому чалавеку зразумела, і 25 сакавіка, і 1 студзеня, і 27 ліпеня, і 3 ліпеня — усё гэта неаспрэчныя факты нашай агульнай гісторыі.

БЕЛАРУСЬ СЁННЯ

3 ліпеня, у Дзень Рэспублікі, мы будзем віншаваць адзін аднаго словам “Са святам нашай Беларусі!” Цікава, а ці адчулі маладыя, што жыць у незалежнай краіне не толькі іх права, але і абавязак? Бо моц незалежнасці надае жаданне кожнага стаць самавызначэнцам свайго лёсу.

Каб знайсці адказ, я накіравалася ў Беларуска-гуманітарны ліцэй, дзе мне пашанцавала пазнаёміцца з конкурснымі эсэ-сачыненнямі 57 старшакласнікаў з розных школ краіны на тэму: “Што варта ўзяць з сабой у XXI стагоддзе, а што не”.

Марыя ФАДЗЕЧКІНА, Мінск.
“Думаючы пра будучыню, я, перш за ўсё, думаю пра сваю сям'ю. І першая, каго б я ўзяла ў XXI стагоддзе, — гэта мая матуля, бо я ведаю, што нідзе і ніколі мне не будзе добра без маёй прыгожай і разумнай мамы. Я павінна ўзяць з сабой дзядулеву магілу і хворую бабулю, бо гэта карані, а без іх не можа быць прыгожай

краны. Сабраўшы ўсё, можна падумаць і пра багаж... Здыму са сцяны сямейныя партрэты, пакладу ў рукзак Багдановічаў “Вянок”, томік У. Караткевіча, каб і далей цешыцца простым і дасканалым беларускім словам, касету “Бітлз”, тэлефоны сяброў, сцісну ў руцэ невялічкі абразок св. Ефрасінні — і ў дарогу”.

“Мая маці, тое самае “дзіця вайны”, пасля перажытага ніколі не глядзела і не глядзіць фільмаў пра Вялікую Айчынную — такімі балючымі засталася для яе мінулыя падзеі”.

2 стар.

ПОГЛЯД У XXI СТАГОДДЗЕ

Наталля ЖБАНКОВА, Мінск.
“Памятаю, я выйшла на вуліцу: белы снег таямніча зіхацеў пад месцамі. Я паглядзела на гэты снег, на гэта бясконае неба і раптам зразумела, што гэта — мой край і яго люблю. Потым прыйшло разуменне, што мова — не толькі сродак зносін, культура — не матэрыял для траты лішняга часу, гэта — тое, што яднае нас з нашым краем. У гэты дзень я адчула сябе вольнай”.

Дар'я ЛІС, Мінск.
“...Чарнобыль. Забруджаныя зямля, вада, паветра. Чорны радыяцыйны вецер

разносіць смерць. Ад страху чарнее душа. Шкада светлых ідэй, сапсаваных чорным розумам. Шмат намаганняў дзевяццаці прыкласці для выпраўлення памылак. У XXI стагоддзі патрэбны светлыя думкі”.

Таццяна ЛУК'ЯНЧЫК, Баранавічы.

“Найперш я лічу: трэба ўзяць з сабою дабрыву, якая б выціснула з сэрца людзей усю жорсткасць і нянавісць, бо гэтыя якасці вядуць свет да знішчэння”.

(Заканчэнне на 3-й стар.)

ЭКАНАМІЧНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

У сярэдзіне чэрвеня ў Токію прайшла беларуска-японская канферэнцыя па інвестыцыйнаму супрацоўніцтву і гандлю. Беларускаю дэлегацыю ўзначаліў Міхаіл Мясніковіч.

З японскага боку ў канферэнцыі прынялі ўдзел прадстаўнікі такіх фірм і кампаній, як Эксімбанк, Міцусіта, Панасонік, Міцубісі. Усяго на ўдзел у канферэнцыі былі пададзены заяўкі больш 100 прадстаўнікоў ад 41 японскай кампаніі.

У ходзе канферэнцыі адбылося адкрыццё новага офіса пасольства Рэспублікі Беларусь у Японіі.

ДАВЕДКА. У 1998 годзе тавараабарот паміж краінамі склаў 54,3 мільёна долараў ЗША, беларускі экспарт у Японію дасягнуў 9,9 мільёна долараў, імпорт з Японіі склаў 44,4 мільёна долараў.

Буйным двухбаковым праектам стала будаўніцтва завода па вытворчасці кампрэсараў для халадзільных устаноў у Баранавічах, які ўступіў у строй у 1994 годзе, з прыцягненнем капіталаў японскіх карпарацый “Ніс Івай”, “Сань Электрык” і “Тое Інджынерінг”.

...Але ў нашых дзіцей ёсць галоўнае — свая незалежная краіна. Каля 800 тысяч маленіх жыхароў нарадзіліся за гады незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Тое, якое будзе іх дзяцінства, у многім вызначыць лёс нашай краіны.

3 стар.

Падзеі.

Факты.

МЕРКАВАННЕ

ЯШЧЭ ЖЫВУЦЬ СВЕДКІ ТОЙ ПЕРАМОГІ

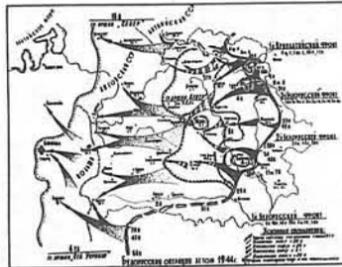
3 ЛІПЕНЯ — ДЗЕНЬ ВЫЗВАЛЕННЯ

● Галіна УЛІЦЭНАК.

Часам кажуць: вайна не скончыцца, пакуль застанеца хаця б адзін жывы яе сведка. І гісторыя паказвае: гэта менавіта так. Ужо больш за паўвека (дакладней, цэлых 55 год!) прайшло з той пары, як на Беларусі адгрымелі апошнія ваенныя выбухі, а кожная чарговая дата вызвалення — для беларусаў па-ранейшаму, як плясца ў вядомай песні, «свята са слязімі на вачах». Другая сусветная (а для нас, найперш, Вялікая Айчынная) вайна стала неад'емнай часткай

памяці для некалькіх пакаленняў жыхароў краіны: яшчэ выходзяць на ўрачыстае шэсце былыя салдаты — сёння сівыя ветэраны; яшчэ з болей і горыччу згадваюць перажытае тыя, таксама людзі ўжо сталага веку, каго мы сёння завём «дзеці вайны». Страх, голод, холад, здэкі, сіроцтва, а для многіх і жахі канцлагераў выпалі на іх долю тады, калі, здавалася б, усё павінна было толькі лашчыць і пеціць чалавека. Мая маці, тое самае «дзеці вайны», пасля перажытага ніколі не глядзела і не глядзіць фільмаў пра Вялікую Айчынную — такімі бялічымі засталіся для яе мінулыя падзеі. А бацька згадвае, як васьмігадовым хлопчыкам назіраў уезд у вёску немцаў на матацыклах: калі ён крыху паварушыўся і галінкі зашмаццелі, адзін з салдатаў, не глядзячы, даў аўтаматную чаргу па тых кустах. Кулі праляцелі літаральна над самай галавой... Ад той вайны засталіся ў нашай сям'і фотаздымкі майго дзеда, як тады казалі, «чырвонага камандзіра», а на справе проста маладога лейтэнанта. Ён сустрэў вайну ў першыя яе дні на Украіне, там жа і загінуў недзе на пачатку сорока другога — у самы цяжкі і страшны для Савецкай Арміі перыяд.

Увогуле пра другую сусветную вайну, як і пра ўсюкую іншую падзею, існуюць розныя меркаванні, і іх тым

Карта-схема беларускай наступальнай аперацыі «Бар'яціён».

болей, чым далей адыходзяць ад нас тыя дні. Але ёсць у кожнай падзеі нейкая адна асноўная, магістральная плынь, якая і вызначае сутнасць таго, што адбываецца. Усё астатняе — спадарожнае, таксама рэальнае, але ўжо другараднае. Дык вось, калі казаць пра катаклізмы паўвекавай адлегласці, галоўным усё ж такі з'яўляецца ўсведамленне, што ў сорок першым на нашу зямлю прыйшлі захопнікі, ворагі, якія вынішчалі наш народ, а ў сорок чацвёртым адбылося вызваленне ад іх. Увесь далейшы «суд» — людскі і суд гісторыі павінен зыходзіць найперш з гэтага. І тады мы пазбегнем як палітычных, ідэалагічных спекуляцый, так і задушвання сапраўднай тагачаснай рэчаіснасці. Прынамсі, людзі, якіх звычайна завуць простымі, у адрозненне ад палітыкаў даўно ўжо зразумелі гтую ўвогуле нескладаную выснову, а таму і праз пяцьдзесят пяць год трэцяга ліпеня зноў будуць і слэзы на вачах, і шчымы боль у сэрцах нават тых, хто пра Вялікую Айчынную ведае толькі з кніг, кіно і ўспамінаў сведкаў — пакуль яшчэ жывых, і будзе гучаць зразумелае ўсім слова «незалежнасць».

Фота М. Пятрова, БелТА.

У зале новай экспазіцыі музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

«МАЛЕНЬКІ ПРЫНЦ» З ПАЛЕССЯ

«Чысты дар Сашы Чаркаса» — так называўся артыкул Святланы Берасцень, надрукаваны ў нашай газеце (6.05.99). Хлопчык, голас якога параўноўваюць з валакам Раберціна Ларэці, жыве ў Пінску.

А нядаўна — Саша Чаркас стаў пераможцам міжнароднага фестывалю-конкурсу «Маленькі прынц», што адбыўся ў Бухарэсце. У конкурсе ўзялі ўдзел 80 чалавек з 14 краін. Падчас уручэння юнаму вакалісту адмысловага дыплама аб прысваенні ганаровага тытула «Маленькі прынц», галоўнага прыза і прэміі прысутнічаў прэзідэнт Румыніі Эміль Канстанцінеску, які выказаў захапленне талентам беларускага хлопчыка. Румынская прэса ж пісала, што поспех палесскага спевака быў

ашаламляльны, авацыі і кветкі — безумоўна заслужаныя. Мы можам ганарыцца, што наша зямля нарадзіла такі талент.

Алена СПАСЮК.

ПАДАРУНАК АД УНУЧАК ШАГАЛА

Унучкі Марка Шагала Мерэт Меер-Грабер і Бэла Меер, якія ўпершыню наведлі радзіму свайго славутага дзеда толькі ў 1997 годзе, падарылі Віцебску 32 каляровыя і чорна-белыя літаграфіі — ілюстрацыі да Бібліі і 96 чорна-белых афортаў — ілюстрацыі да «Мёртвых душ» Мікалая Гоголя. Як паведаміла дырэктар Віцебскага музея Марка Шагала Людміла Хмяльніцкая, мастак выканаў 24 каляровыя і 7 чорна-белыя літаграфіі да Бібліі ў 1960 годзе па заказе французскага выдавецтва «VERVE».

ПОСПЕХАЎ ВАМ, ЗЕМЛЯКІ!

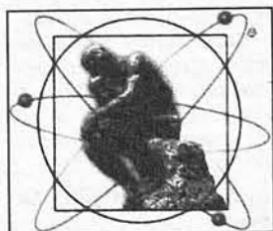
Саракавая міжнародная алімпіяда па матэматыцы збярэ ў Румыніі ў ліпені прадстаўнікоў каля 80-ці краін. Сёлета Ігар Варановіч, галоўны трэнер зборнай школьнікаў Беларусі па матэматыцы, павязе з сабой на міжнародную алімпіяду 6 чалавек. Каманда, трэба сказаць, моцная, бо Арцём Кохан, Дзмітрый Бадзязін, Іван Ражкоў другі раз будуць прымаць удзел у гэтых інтэлектуальных спартывах і ўжо адзначаліся медалямі, а Іван Лосеў тройчы трапляў у лік лепшых на міжнародных алімпіядах.

Руслан АНАНЬЕЎ.

НАВУКА

Аляксандр ВАЙТОВІЧ: ДАСЛЕДАВАННІ КОСМАСУ —

ГУТАРКА СА СТАРШЫНЁЙ НАЦЫЯНАЛЬНАГА САВЕТА ПА КОСМАСУ ПРЫ САВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БЕЛАРУСІ, ПРЭЗІДЭНТАМ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ АКАДЭМІІ НАВУК, АКАДЭМІКАМ АЛЯКСАНДРАМ ВАЙТОВІЧАМ

— Аляксандр Паўлавіч! Ці выклікана ўтварэнне менавіта цяпер Нацыянальнага савета па космасу якімі-небудзь зноў узнікшымі абставінамі, звязанымі з працамі па касмічнай тэматыцы, што праводзяцца ў рэспубліцы?

— Рашэнне ўрада аб стварэнні Нацыянальнага савета па космасу я б назваў заканамерным крокам у працэсе арганізацыі даследаванняў і распрацовак, што ажыццяўляюцца ў рэспубліцы ў данай галіне, пачынаючы з 60-х гадоў. Напамню, што Беларусь прымала самы актыўны ўдзел у рэалізацыі многіх касмічных праграм былога СССР. З гэтай мэтай у рэспубліцы былі пабудаваны заводы, створаны практычныя арганізацыі і спецыялізаваныя вытворчасці, уведзена ў эксплуатацыю унікальнае абсталяванне, асвоены самыя сучасныя тэхналогіі вырабу касмічнай тэхнікі, сфарміраваліся высокакваліфікаваныя калектывы вучоных, інжынераў і рабочых. На жаль, пасля распаду СССР гадамі наладжаныя навукова-тэхнічныя сувязі былі абарваны, а ўжо заключаныя дагаворы проста «павіслі ў паветры». Спатрэбілася некалькі вельмі цяжкіх для касмічнай сферы гадоў, каб усе зразумелі памылковасць разрыву агульнай навукова-тэхнічнай прасторы і неабходнасць сумеснага выкарыс-

тання існуючага патэнцыяла. Цяпер у рамках Саюза Беларусі і Расіі існуе спецыяльная праграма па космасу. Натуральна, для каардынацыі дзелавых адносін з расійскімі партнёрамі спатрэбіўся спецыялізаваны орган. Ім і стаў Нацыянальны савет па космасу пры ўрадзе рэспублікі.

— Якія яшчэ задачы, апроч каардынацыі работ па касмічнай тэматыцы, будзе вырашаць савет?

— Кола задач досыць шырокае. Тут і арганізацыя сістэмных даследаванняў па абгрунтаванню напрамкаў правядзення работ па вывучэнню і выкарыстанню касмічнай прасторы, і падрыхтоўка прапаноў кіраўніцтву краіны аб прыярытэтах у гэтай галіне, і вызначэнне парадку выкарыстання атрыманых вынікаў у розных галінах эканомікі Беларусі. Савет будзе таксама распрацоўваць практычныя нацыянальныя заканадаўчыя акты, што рэгламентуюць дзейнасць у сферы даследавання і выкарыстання касмічнай прасторы. Акрамя таго, на Савет ускладзена ажыццяўленне ўзаемадзеяння з адпаведнымі органамі не толькі Расіі, але і іншых краін СНД па пытаннях выканання сумесных касмічных праграм і праектаў, а так-

сама арганізацыя ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва з касмічнымі агенцтвамі іншых дзяржаў. Пры гэтым у цэнтры ўвагі савета, безумоўна, будзе выкарыстанне дасягненняў у касмічнай галіне ў інтарэсах народнай гаспадаркі рэспублікі.

Неабходна адзначыць, што інтарэсы гэтыя вельмі разнастайныя. Напрыклад, работнікі сельскай, лясной, воднай гаспадаркі і меліярацыі надзвычай зацікаўлены ў касмічнай інфармацыі дыстанцыйнага зандзіравання Зямлі. З дапамогай космасу можна больш паспяхова вырашаць задачы кантролю экалагічных сітуацый і вядзення маніторынга радыяцыйнай абстаноўкі, аналізаваць надзвычайныя сітуацыі і рыхтаваць матэрыялы для прыняцця рашэнняў па прадуджэнню ці ліквідацыі іх вынікаў, даследаваць прыродныя рэсурсы і шукаць карысныя выкапні, абнаўляць тапаграфічныя карты па выніках здымкаў з выкарыстаннем спадарожнікавых навігацыйных сістэм, развіваць сувязь і тэлебачанне, нарэшце, прагназаваць надвор'е. Я ўжо не гавару аб выкарыстанні касмічных тэхналогій для атрымання, напрыклад, паўправадніковых матэрыялаў для патрэб электроннай

прамысловасці ці біялагічна актыўных рэчываў для фармацэўтычнай прамысловасці. Нарэшце, мы можам прадаваць іншым дзяржавам распрацаваныя і вырабленыя ў рэспубліцы ў рамках работ па касмічнай тэматыцы спадарожнікавыя прыборы дыстанцыйнага зандзіравання Зямлі, наземныя сістэмы лічбавай апрацоўкі касмічнай інфармацыі, аптыкаэлектронныя сістэмы і комплексы траекторных вымярэнняў ракетна-касічнай тэхнікі, навігацыйныя сістэмы, іншую касмічную апаратуру. Усё гэта зольна даць важкі эканамічны эфект і павысіць прэстыж нашай маладой дзяржавы ў свеце.

— Над чым цяпер працуюць беларускія вучоныя ў рамках касмічнай тэматыкі?

— Перш за ўсё адзначу, што асноўныя даследаванні працягваюцца па тых напрамках, дзе мы маем сур'езныя напрацоўкі. У прыватнасці, у Інстытуце фізікі ствараюцца новыя прыборы для шматзональнай здымкі з космасу ў інтарэсах сельскай і лясной гаспадаркі. У Інстытуце электронікі распрацоўваецца спадарожнікавы прыбор для глабальнага кантролю аэрацыйнага слоя Зямлі і іншых газавых складаючых з адна-

часовым карціраваннем палёў аэрацыйнага слоя вышыняй да 70 кіламетраў, а таксама вызначэннем іх вертыкальных профіляў у 8-мі спектральных дыяпазонах. У Інстытуце цэпла- і масаабмену распрацаваны магутны тарцавы холаўскі паскаральнік, што выкарыстоўваецца для мадэліравання ўмоў аэрадынамічнага нагрэву, які мае месца пры палёце касмічных апаратаў у атмасферы Зямлі і іншых планет ва ўмовах, блізкіх да натуральных. У БДУ распрацавана арбітальная відэафотаметрычная сістэма для правядзення даследаванняў аптычных выпраменьванняў у атмасферы і іонасферы Зямлі, абумоўленых навалічнай актыўнасцю і звязаных з сейсмічнымі працэсамі.

У сваю чаргу, спецыялісты БелОМА і «Пеленга» праводзяць мадэрнізацыю шматзональнага спадарожнікавай камеры МК-4М, якая ўстанаўліваецца на спадарожніках серыі «Рэсурс» і забяспечвае здымку зямной паверхні ў 4-х спектральных дыяпазонах. Тут жа вядуцца працы па стварэнню новай шматзональнай спадарожнікавай фотакмеры «Гема». У апарата павялічана фатаграфуемая плошча зямной паверхні, павышана адрознівальная здольнасць, прадугледжана аўтаматычнае змяненне спектральных зон да 12, выкарыстоўваецца аўтаматычнае кіраванне працай фо-

ПОГЛЯД У ХХІ СТАГОДДЗЕ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Тацяна ТАРАНСКАЯ, Светлагорск.

"Я не магу ўявіць сваю будучыню без квітнеючай Беларусі. Наша пакаленне, якое ўступіць у наступную эру, павінна адрадыць Бацькаўшчыну — шматпакутную, але бясконца дарагую. І канешне, у новым часе я хачу быць у сваёй роднай хатцы, разам з маімі бацькамі, бо яны — самае дарагое, што ў мяне ёсць".

Іван ПЛЮГАЧОЎ, Мінск.

"На жаль, дваццаце стагоддзе пазнаёміла нас не толькі з такімі словамі, як "правы чалавека", "прававая дзяржава", але і з такімі, як "дыктатура" і "рэпрэсіі"... Мой дзед стаў ахвярай сталінскіх рэпрэсій. Ён быў арыштаваны ў 1937 годзе па даносу. Ад яго хацелі дабіцца прызнання ў антысаветскай дзейнасці, катавалі, але безвынікова, пасля чаго "тройка" прысудзіла яго да расстрэлу. Прыгавор быў здзейснены 13 студзеня 1938 года, у дзень яго саракагоддзя..."

Мне б хацелася, дакладней кажучы, я лічу неабходным, каб у ХХІ стагоддзі ўсе краіны сталі дэмакратычнымі, каб усюды паважалі правы чалавека, а пра дыктатуру можна было б назаўсёды забыць. Акрамя таго, мне проста хацелася б, каб у будучым стагоддзі людзі былі лепшыя: больш шчырыя, добрыя, міласэрныя, больш цяпліва і чалавечна ставіліся адзін да аднаго".

Ганна БОБРЫКАВА, Мінск.

"На парозе ХХІ стагоддзя вярта ўспомніць, што нацыянальны характар, які дастаўся нам ад продкаў, — гэта не адзенне, якое можна хутка змяніць, гэта сутнасць нашага жыцця, яго змест і форма — непадзельныя. Душа народа пры ўсёй эфемернасці вельмі трывалая і ўстойлівая, значна больш устойлівая за той ці іншы дзяржаўны лад. І ва ўсіх эканамічных і палітычных зменах душы народа трэба асабліва старанна захоўваць і засцерагаць".

Нам, беларусам, ёсць чым ганарыцца, ёсць з чым годна ўвайсці ў трэцяе тысячагоддзе.

Як і іншым народам свету, нам трэба будзе несці далей свае самабытныя, непаўторныя культуры, мову і іншыя адметныя якасці. Не трэба пры гэтым баяцца адстаць ад часу, час усё роўна пацягне нас за сабой".

Алена ДУБОВІК, Мінск.

"Што ўзяць з сабой, а што назаўсёды пакінуць у мінулым? Я выплывала адну, на мой погляд, самую галоўную прычыну сусветных пакут. Імя ёй — абыякавасць. Дарэчы, я б вельмі хацела прыхапіць больш чуласці ў будучыню, а яшчэ — надзею і ўсе яркія, прыгожыя колеры жыцця".

Гасподзь пакінуў нам параду, якая гучыць наступным чынам: "Дык выпрастайце апусціўшыся рукі і стомленыя калені. І сьцежкі простыя рабеце нагамі вашымі, каб кульгавае не збілася з дарогі, а лепш паздаравала".

Юлія ЗАХАРЭВІЧ, Барысаў.

"Будучыня чалавецтва не здаецца мне цёмнай і невыратавальнай. Наадварот, я з аптымізмам гляджу ў яе. Усё ў нашых руках, і мы павінны верыць у гэта".

Алена ЮРЭВІЧ, Мінск.

"Я хачу на першае месца ў спісе "неабходных рэчаў" паставіць каханне. Я не веру, што каханне выдумалі людзі, каб апраўдаць няясныя парывы. Яго не трэба тлумачыць ці апраўдваць. Яно існавала да нас, гучала ў прасторы рознымі мелодыямі, давала жыццё, даравала сілы. А мы, людзі, заўсёды кудысьці спяшаемся, бязым з такой хуткасцю, што нават не паспяваем даць прыгожасці каханню ўкараніцца ў нашых сэрцах. Навошта ж цягнуць з сабой у новае стагоддзе адвечную спешку, якая высушвае людзей, перашкаджае ім набліжацца да вечнае таямніцы жыцця".

Напрыканцы хачу сказаць: мне дваццаць гадоў, і, як і мае новыя сябры, я ўпэўнена, што ў нас ёсць будучыня.

Падрыхтавала
Лілія АРЭШКА,
студэнтка журфака БДУ.

ВАСІЛЮ БЫКАВУ — 75

Рыгор БАРАДУЛІН: "ВАСІЛЬ БЫКАЎ — ЗНАКАВАЯ АСОБА БЕЛАРУСІ. ПА ІМ СВЕТ ВЕДАЕ НАС. ДА ПРЫКЛАДУ, ЛЕТАСЬ ШВЕДСКІ ЧАСОПІС "EXPRESSEN" ЗМЯСЦІЎ АРТЫКУЛ "АПОШНІ ПРАЗІК ЕЎРОПЫ". У ІМ, У ПРЫВАТНАСЦІ, НАПАЧАТКУ СКАЗАНА: "ПАСЛЯ СМЕРЦІ ГЕНРЫХА БЕЛЯ АДЗІНЫМ, МАГЧЫМА, АПОШНІМ ПРАДСТАЎНІКОМ КЛАСІЧНАЙ ПРАЗЫ У ЕЎРОПЕ ЗАСТАЎЯ ВАСІЛЬ

БЫКАЎ... УЛАСНА ПРОЗА БОЛЕЙ НЕ ПІШАЦЦА, А ТОЕ, ШТО ПІШАЦЦА, МОЖНА НАЗВАЦЬ РЭФЛЕКСІЯЙ АЛЬБО КАЛАЖАМ, КІНАСЦЭНАРЫЕМ АЛЬБО, НАЙЧАСЦЕЙ, ЭСЭ. НА ГЭТЫМ ФОНЕ ВАСІЛЬ БЫКАЎ ЗАСТАЕЦЦА У ЕЎРОПЕ САМЫМ НАДЗЕЙНЫМ І ПРАДУКЦЫЙНЫМ "ЛІТАРАТУРНЫМ ЦЭХАМ", — ЯК МОЖНА БЫЛО Б АКРЭСЛІЦЬ КОЖНАГА КЛАСІКА..."

МІНСК, ЗАХАРАВА 28. ДОМ ДРУЖБЫ

Арсен ВАНІЦКІ

АДЦЕННІ ЖЫЦЦЯ

Урыўкі з главы «У імя будучага»

Б АЛГАРСКІ пэат Марка Ганчаў, калі гаварыў аб Беларуска-таварыстве дружбы, падкрэсліў, што ў той час, калі ва ўсім свеце ўсведамляецца неабходнасць народнай дыпламатыі, у даным выпадку яе мадэль створана шмат дзесяцігоддзямі назад і паспяхова функцыяніруе зараз.

Пад дахам Дома дружбы абменьваюцца кнігамі і думкамі, сваімі здабыткамі пісьменнікі, мастакі, артысты, навукоўцы. І разам з тым смелымі надзеямі на тое, што ўклад у сусветную культуру — гэта ўклад дзеля ўзаемага духоўнага ўзабагачэння ўсіх народаў, а не для таго, каб апраўдаць выкліканае комплексам непаўнацэннасці супрацьстаўленне, якое гатова служыць кан'юктурным палітычным маніпуляцыям.

Таварыства дружбы з замежнымі краінамі сутнасцю сваёй паўсядзённай працы аб'ядноўвае найперш сваіх суайчыннікаў. Адчуваецца гэта заўжды. Кожны дзень мы разам з вядомымі людзьмі. Яны прыходзяць у Дом дружбы не па абавязку, а таму, што іх сэрцы адчуваюць патрэбу ў гэтым. Рознакаковыя пільны сыходзяцца тут, набліжаючы паразуменне ў справах, працуючы на аўтарытэт Бацькаўшчыны. Шматлікія дабрачынныя акцыі атрымалі значны розгалас і шырокае прызнанне сусветнага супольніцтва.

Як заўважыў Васіль Быкаў, "сяброўства шчасліва доўжыцца пад невысокім гасцінным дахам па вуліцы Захарава ў Мінску. Менавіта тут, як і ў іншых кутках Беларусі, ідзе жыватворнае ператварэнне ворагаў у сяброў, сапернікаў у партнёраў". Грамадскасць Беларусі ўсведамляе, што добрыя адносіны паміж людзьмі можна будаваць на расчышчаных месцах, разбураючы сумненні і недавер. Сяброўства, як і народная творчасць, перадаецца ад чалавека да чалавека, ад пакалення да пакалення шчырасцю і сардэчнасцю многіх людзей, іх імкненнем да яго. Менавіта гэтыя зольнасці мае актыўны таварыства дружбы, які прыносіць Беларусі немалую карысць пазнаннем свету, здабыткаў іншых народаў. Дзякуючы многім вядомым навукоўцам, дзеячам культуры, свет пазнае Беларусь, і гэта ўзвышае лепшыя якасці народа. Акадэмік Аляксандр Вайтовіч, які, дарэчы, сваёю навуковай працай у галіне фізікі плазмы звязаны з прэзідэнтам таварыства "Югаславія — Беларусь" прафесарам Янашам Пурычам, вельмі зацікаўлена ўзнаць таварыства "Беларусь — Югаславія", акадэмік Віктар Гаісёнак — старшыня таварыства "Беларусь — Украіна" — мае на Чарнігаўшчыне сваякоў.

Сяргей Панізьнік — старшыня таварыства "Беларусь — Латвія" — з такім жа імпатэтам ставіцца да латышскай літаратуры, як да сваёй роднай. Прафесару Генадзю Цыхуну бліжэй балгарская гісторыя, культура, Ірыне Шаблюўскай — чэшская, Анатолю Вярыцкаму — кітайская, бо сам неаднойчы перакладаў творы класічнай і сучаснай кітайскай паэзіі. Нястомна ладзіць беларуска-польскія стасункі, ліквідуе "белыя плямы" ў нашай сумеснай гісторыі прафесар Леанід Лойка. Гэтак жа рухаюцца, але ў больш шырокіх напрамках народныя артысты Беларусі Ігар Лучанок, Міхась Дрынеўскі, Валянцін Епізар'еў. Яны разам з іншымі прадстаўнікамі таварыства не займаюцца ў наш трывожны час словаблудствам, а робяць стваральныя крокі, агульную справу на карысць людскога аднання, на карысць Радзімы. Мабыць і патрэбна гэта сёння дзеля забеспячэння грамадскай згоды і аднання, дзеля пераадолення крызісу ідэалогіі, маралі, эканомікі.

Чалавек пазнаецца не адразу. Для гэтага пажадана сустрэцца з ім неаднойчы, убачыць яго ў розных абставінах. Мабыць, пашанцавала мне ў гэтых адносінах з акадэмікам Яўгенам Канаплёй, які плённа ўжо каторы год узначальвае таварыства дружбы "Беларусь — Японія". Яўген Фёдаравіч — вядомы радыёбіёлаг, многае зрабіў для таго, каб грамадскасць свету асэнсавала трагічныя вынікі чарнобыльскай катастрофы. Неаднойчы ягоныя навуковыя высновы пра гэтую трагедыю накіроўваліся ў многія краіны, яны звярталі ўвагу народаў на патрэбу сумесных намаванняў у вырашэнні складаных чарнобыльскіх праблем. Многа карыснага зрабіў ён дзеля пашырэння і ўмацавання беларуска-японскіх адносін у навуковым і культурным накірунках. Яго дзейнасць спрыяе духоўна-маральнай кансалідацыі суайчыннікаў. У поўную моц значнасць асобы акадэміка можна было адчуць, калі ў Доме дружбы сабраліся яго сябры, грамадскасць, каб павінавацца з юбілеем.

У той вечар згадваўся яго талент навукоўца, грамадскага дзеяча, рамантаўка, чалавека, які ўслаўляе наш народ, Беларусь. Калі Яўген Канапля быў яшчэ малодшым навуковым супрацоўнікам, ён стаў здатным лідэрам моладзі і, як гаварылася, меў амаль усе вышэйшыя ўзнагароды камсамола. І штосьці ўзвышанае было ў тым, што ён ганарыцца гэтым перыядам свайго жыцця, не грабеў ім, як гэта робяць некаторыя прыстававанцы. З такім чалавекам ёсць жаданне часцей сустрэцца — ад гэтага, можна сказаць, робіцца больш разважлівым. Ён, як магніт, вабіць да сябе тых, хто ў яго асобе ўспрымае скандэнтраваны сінтэз лепшых якасцей беларуса. І мабыць таму мудры, як і многія японцы, пасол гэтай краіны Сігэо Нацуі пераканаўча звязваў многія стасункі, якія ўсталяваліся паміж нашымі краінамі, з асобай Яўгена Канаплі. Ужо сам факт, што да яго з глыбокай павагай, як даваўся адчуць, адносіцца знакамітыя людзі — Фёдар Аляшкевіч, Ігнацій Антонаў, Георгій Сідарэнка, Яўген Іваноў, сведчыць, што ён з кагорты здатных людзей Беларусі, якія не толькі сёння славаць Айчыну, але і забяспечваюць будучыню свайго народа.

Амаль на ўсіх у той ці іншай ступені значных мерапрыемствах у Таварыстве дружбы прысутнічаюць інтэлігентныя, элітантыя жанчыны: народная артыстка Беларусі Марыя Захарэвіч, настаўніца Тацяна Злобіна, пэатэса Раіса Баравікова, знаўца літаратуры Наталля Чуева. Не толькі прысутнічаюць, што ўжо само па сабе ўпрыгожвае аўдыторыю, але і выконваюць актыўную ролю арганізатараў, найперш літаратурных вечарын, самі па-майстэрску дэкламуюць творы. Узнісла з іх вуснаў гучала паэзія Аляксандра Пушкіна, Лесі Украінкі, Адама Міцкевіча, Дэсанкі Максімовіч, Сяргея Грахоўскага. Вакол іх групуюцца людзі, бо ёсць у іх гармонія душы і здольнасцей. За сваё жыццё яны ведалі ласку, радасць, людскую павагу. Яны, сапраўдныя жанчыны, заўжды жадаюць цяпла і ўтульнасці, светлых сустрэч. Дом дружбы, які прыйшоўся ім да сэрца, стаў пажаданным і для іншых людзей. Добра спрыяе развіццю навуковых сувязей Беларусі і замежных краін прафесар Адам Мальдзіс. Ён увасабляе сабой энцыклапедычную скарбніцу ведаў, якія тычацца ўзаемазвязей розных народаў, што заўсёды вабіць людзей. Дзякуючы яго руплі-

васці, добры розгалас атрымалі навуковыя канферэнцыі "Беларуска-літоўскія стасункі", "Адам Міцкевіч і нацыянальная культура", "Пушкін, беларуская культура, сучаснасць", "Гісторыя беларуска-ірландскіх адносін". Ён забяспечыў выданне летатлісу Іосіфа Гашкевіча — першага рускага консула ў Японіі, радзімай якога была Беларусь.

Агульная праца на карысць людскога аднання збліжае ўсе ўзросці. Як у добрых сем'ях. А ці можна вылічыць узрост у час правядзення вечарын паэзіі? Хіба што па знешняму рэагаванню на радкі, якія прагучалі: яно больш стрыманае ў старэйшых. Выдатна тое, што на большасці вечарын дэкламуюць амаль на ўсіх славянскіх мовах, у першую чаргу, на украінскай, балгарскай, польскай, чэшскай дэпутатка студэнткі Белдзяржуніверсітэта Аксана Бубнова, Марына Золатава, Тацяна Лермантава, Аксана Алянцэвіч. Іх майстэрства, артыстызм дазваляюць успрымаць гэтую няўрымсліваю групуўку як славянскае літаратурнае аб'яднанне.

Не можна не радавацца, што ў склад праўленню таварыстваў дружбы з рознымі краінамі ўваходзяць прадстаўнікі розных узростаў груп. Ёсць школьнікі, у першую чаргу, з тых клясаў, дзе звяртаецца асабліва ўвага на

Народны мастак Беларусі, акадэмік Георгій ПАПЛАЎСКІ, старшыня таварыства "Беларусь — Швейцарыя".

вывучэнне замежных моў, гісторыі іншых народаў, нямаю студэнтаў, якія захапляюцца замежнай тэматыкай. Дарэчы, многія літаратурныя, музычныя імпрэзы падзяцца менавіта моладдзю. Разумныя, прыстойныя, поўныя неўтаймаванай энергіі юнакі і дзяўчаты, безумоўна, упрыгожваюць агульную справу. Гэты перспектывны працэс актыўна падтрымліваюць рэктары Беларускага дзяржаўнага і лінгвістычнага ўніверсітэтаў Аляксандр Казулін, Наталля Баранова, абраныя ў склад праўлення Беларускага таварыства дружбы.

Талакой здатных людзей забяспечваецца шлях да паразумення і сяброўства на карысць развіцця ўзаемакарыснага міжнароднага супрацоўніцтва. Можна таму ў дыпламатычным асяроддзі і ўзнікла добрае прыслоўе: "Наш дом дружбы — дом нашай дружбы".

(Працяг будзе).

НА СУЧАСНЫМ УЗРОЎНІ

такамеры з улікам воблачнасці і іншых умоў у момант здымкі.

Сур'ёзныя даследаванні вядуцца па трох асноўных напрамках і ў Інстытуце тэхнічнай кібернетыкі. Першае з іх звязана з распрацоўкай усё больш магутных комплексаў па апрацоўцы касмічных здымак і выкарыстаннем атрыманай інфармацыі ў працэсе стварэння дакладных лічбавых карт. Вельмі многа ўвагі ўдзяляецца ў гэтым буйным навуковым цэнтры і стварэнню сістэм кіравання ў надзвычайных сітуацыях. Для таго каб у лічбавых гадзінні правільна кіраваць перамяшчэннем вялікіх мас людзей і вялікай колькасці разнастайнай тэхнікі, патрэбны дасканалыя карты, падрыхтаваць якія можна толькі з дапамогай інфармацыі, што атрымліваецца з космасу. Аднавадна і сістэмы кіравання ствараюцца на базе менавіта такой "картаграфічнай падложкі". Лічу, што работы ў гэтым напрамку ідуць досыць паспяхова. Нарэшце, вельмі перспектыўнымі з'яўляюцца работы па стварэнню геаінфармацыйных сістэм, наяўнасць якіх дазваляе эфектыўна вырашаць самы шырокі спектр народнагаспадарчых задач.

Варта адзначыць, што ўсе гэтыя новыя распрацоўкі беларускіх вучоных ўключаны ў сумесную касмічную праграму ў рамках Саюза Беларусі і Расіі.

— А ці магчыма стварэнне беларускага спадарожніка?

— Пакуль пытанне так не ставіцца, таму што выраб і запуск на арбіту спадарожніка — вельмі дарагая справа. Аднак магу паведаміць, што з расійскімі калегамі абмяркоўваецца магчымасць стварэння сумеснага спадарожніка для правядзення навуковых даследаванняў у космасе, у тым ліку і ў інтарэсах нашай рэспублікі. Прычым навуковую "начынку" гэтага спадарожніка складуць прыборы і апаратура, распрацаваныя і вырабленыя ў Беларусі.

— Як бы вы ахарактарызавалі міжнародныя кантакты нашай краіны ў галіне вывучэння і выкарыстання касмічнай прасторы?

— Беларусь актыўна працуе на міжнароднай арэне ў данай галіне. У прыватнасці, нашы прадстаўнікі пастаянна ўдзельнічаюць у рабоце міжнародных канферэнцый па касмічнай тэматыцы. Восць і ў ліпені гэтага года ў Вене адбудзецца прадстаўнічы форум, на якім будзе прадстаўлены грунтоўны даклад аб стане і перспектывах развіцця касмічнай дзейнасці ў нашай краіне. Павінен заўважыць, што развіццё міжнародных кантактаў у сферы космасу азначае для нас, апрача ўсяго іншага, падтрыманне на самым сучасным узроўні навукова-тэхнічнага патэнцыялу Беларусі.

АСОБА

Вольга ЯГОРАВА.

ЁН ВЫЙШАЎ насустрач. Усмешлівыя вочы, якія любяць вас, казалі: "Добры дзень..."

Барыс Беразоўскі, карэнны мінчанін, вырас у самым цэнтры сталіцы. Але сустракае людзей кіламетраў за пяцьдзесят ад дома, на сваёй дачы ў маленькай (інакш і не скажаш) вёсачцы Булынка. Не так ужо і даўно яны разам з жонкай Ядвігай Станіславаўнай купілі сабе вясковы дамок.

Усё было, як ва ўсіх: дача і дача. Усякія там гарбузы, памідоры, цыбуля... І абліпха расце, і барбарыс, і кітайская айва. І нават... ландышы ў цені за домам. Гаспадарка сапраўдная. Толькі працуй. Па прынцыпу: "Мне гадоў няшмат — жыву даўно..."

Але вось аднойчы бачыць Барыс Андрэевіч сон: у яго садзе, побач са старой яблыняй, — капліца. Ён павінен яе пабудавать. Мапіца ў ёй Госпаду. І — дапамагач людзям...

Устаў: лёгка на душы. Аднак і разгубленасць: па грашы пенсіянера хіба пабудуеш капліцу?

Прызнаем: і сон, і капліца, і сама дача ў Булынкы, ды і ўсё, што адбываецца ў жыцці з Барысам Андрэевічам, было не выпадкова, а па задуме Божай. Паверыў у Бога ён яшчэ зусім маладым чалавекам, калі быў афіцэрам Балтыйскага флоту. У моры ж кожны карабель ці падлодка — малая зямля, астравок, цывілізацыя, дзе жыццё і смерць залежаць ад кожнага паройну...

Там жа ў моры прачытаў Цыялкоўскага "Аб інфармацыйным полі памяці", а потым і працы Вярнацкага. Усё гэта перавярнула душу... Але каму пра тое скажаш? Нават жонка не ведала, што яе Беразоўскі — веруючы. Зрэшты, не, ведала, як ніхто, таму што адчувала адносіны мужа да сябе. Барыс Андрэевіч літаральна абагаўляў яе. Адносіны да жонкі, да жанчыны і ёсць ступень духоўнай чысціні мужчыны.

Капліцу яму паставілі за сем дзён.

Здзівілася вёска: за тыдзень усё — ад бетонных работ і нават завесы на дзвярах павесілі.

Хто?

Проста аднойчы раскажаў

Барыс Андрэевіч пра свой сон аднаму чалавеку, які вылучыўся па яго малітве да Збавіцеля. Ніякай платы з таго ён, зразумела, не браў і раскажаў проста так. А той чалавек — не забыўся. Адно машыну з блокам, з цэглай — да падворка. Другую — з дрэвам, толем, шыферам... Прывёў і людзей, будаўнікоў.

Капліца стаяла перад вачыма Барыса Андрэевіча. Які там праект? Ён толькі паказаў будаўнікам "дзе, як і што павінна быць..." Дапамагаў ва ўсім, што ўмеў.

веру, пра Бога, пра бясмерце нашай душы не як пра цуд, а проста як пра самае святое ў грамадстве. Ды не ўмеем. Ну, вядома ж, Барыс Андрэевіч сам нікога не вылучае. Гэта было б "верхам велічы" — так заявіць для яго.

Усё наадварот. Яго "я", яго "эго" настолькі пастаўлена "нічым" у Хрысце, душа настолькі нічога не просіць ва Усявышняга сабе, што атрымлівае па веры і любові "міласць Божую"... таму, за каго просіць. Проста?

у капліцу да Беразоўскага, павінен і сам нібыта пераасэнсаваць сваё жыццё, падумаць, што тварыў — дабро, зло?

За зло ўсё роўна давядзецца расплавацца рана ці позна. Як ўсвядоміць і пакаяцца і больш не тварыць зла?

Стоячы на каленях перад святымі, Барыс Андрэевіч дапамагае і ў гэтым — зразумець сэнс жыцця, ісціну, распазнаць сапраўднае дабро. Галоўнае ж у жыцці — здаецца, Алесь Адамовіч напісаў — адрозніваць "дабро ў дабры..."

хатэрапеўтаў, экстрасенсаў. І нават чараўнікоў. Часцей гэта адбываецца з тымі, у каго "хвороба стагоддзя". Назначылі хіміятэрапію, значыць, усё? Ну а калі прамянёвую — тым больш? А калі ўжо прапаноўваюць аперацыю...

У Булынкы сустрала я дзвюх Ларыс, якія лечацца ў Бараўлянах. Барыс Андрэевіч не адмаўляе ў малітве нікому.

— А што вам бліжэй у людзях? — пытаюся ў Барыса Андрэевіча на развітанне.

— Поўнае давер'е... Ён не адпускае мяне, запрашае абедаць.

Цікава, як харчуецца гэты чалавек.

Барыс Андрэевіч памаліўся перад ядой.

Ядвіга Станіславаўна падала нам на першае смачны суп з судака. Мяса ў гэтым доме не ядуць вельмі даўно. І солі кладуць мала. Крайне рэдка, можа, на год раз Барыс Андрэевіч з'ядае кавалачак белага курынага мяса. Аднак ён папрасіў чырвоны перац — горкі — насыпаў яго ў суп. На другое — грыбная яла ў суп. На другое — прыбная салянка, толькі што прыгатаваная, і гародніна: бульба, памідоры — усё з агарода. Пад вялікім круглым сталом, на верандзе, дзе мы абедалі, нібыта шары, плякала з дзясатка жоўтых і паласатых гарбузоў. Гарбузы гэтыя, патлумачыла Ядвіга Станіславаўна, для прасяянай кашы. Каша з гарбузом — старадаўняя страва нашых прадзедаў. Але ў асноўным гарбузы пойдуць на корм суседскай карове. Салодкія выраслі, сакавітыя, на вялікай вадзе. Добрае, салодкае будзе і ў каровы малако...

Пасля яды Барыс Андрэевіч памаліўся яшчэ...

— Я пакажу вам самае галоўнае ў садзе, — сказаў ён мне. — Паглядзіце...

...Скрозь стары-стары сад, скрозь пераблытаных старадаўніх іерогліфаў галінкі дрэў, нібы тонкія сонечныя праменьчыкі, прабіваўся новыя парасткі моцных маладых яблынь, сліў, груш, якія "прышчапіў" Барыс Андрэевіч.

— Гэта і ёсць наш час! Святаць скрозь старасць, вопыт і дрымоту ўсіх часоў?

— Так...

КАПЛІЦА Ў БУЛЫНЦЫ

Важна было выбраць месца. Хаця ў сні нібыта было пазначана: паблізу вельмі старой яблынькі "белыя наліў". Яблынька такая старая, што ўнутры старое дупло, полая ўся, а звонку абрасла мохам. Такая святасць, што ад высахлага нібыта дрэва ідуць у рост маладыя парасткі: цуд ды і годзе!... Каля яблынькі той, быццам у келлі, сярод ікон.

Адчынілася капліца — сталі прыносіць і іконы. Знаёмы мастак (таксама вылучаны ў капліцы) падарыў Мікалая Цудатворцу сваёй работы. Перадалі ў знак падзякі маленькую іконку белашвейкі Тамары Багданавай. Яны побач на іканастасе. І, вядома ж, іконы Збавіцеля і Божай Маці, Андрэя Первазванага, Хрысціцеля ўсяе Русі князя Уладзіміра і прападобнай Ефрасініі ігуменні Полацкай...

Не так даўно прыехала да Беразоўскага здымачная група тэлебачання, зрабіла пра яго фільм. Але ён гаварыў пра гэта без радасці.

— Думаў, што размова пойдзе пра тое, як будаваў капліцу, пра Бога, а мне фактычна зрабілі рэкламу... Чалавеку веруючаму рэклама непатрэбна.

Тут трэба патлумачыць: таму, хто жыве ў Хрысце, непатрэбная і слава.

Іншая справа — гаварыць пра

Нічога не бывае прасцей. Але выканаць... складана. Трэба перамагчы страсці, гордасць, грахі... Трэба запоўніць душу дабром.

— Чаму ж, Барыс Андрэевіч, на капліцы зверну і знізу крыж праваслаўны, а пасярэдзіне — усяленскі? — пытаю ў яго.

— Так я ўбачыў, — быў адказ.

— Так і павінна быць?

— Так. Пойдзем наверх. Пакажу вам зван!

На другім паверсе капліцы, на версе, маленькая званіца.

Дванаццаць разоў кожны дзень Барыс Андрэевіч б'е ў зван. Голас яго, зван разносіцца далёка.

Які вынік? "Хуткія дапамогі" забылі дарогу ў навакольных вёсачкі. Вясельным, бясстрасным гукам зван вылучае: радуе, натхняе, весяліць душу... Нябачна нібыта, а нагадвае пра Бога.

Лячыліся тут, у капліцы, і ўрачы. Вылечваліся... Анатолю з Чэрвеня прывёз да Барыса Андрэевіча маці з рожыстым запаленнем. Тыдзень была тэмпература, а пасля першай малітвы палягчала, але трэба было б яшчэ і яшчэ... Многія лецацца месяцамі, гадамі. У залежнасці ад таго, што з чалавекам.

Пры ўсім гэтым, верагодна, і чалавек, які звярнуўся ў Булынку,

— Я так смяялася, — нагадала Ядвіга Станіславаўна. — Вось на тым слупку пад яблыняй цалаваліся дзве птушачкі. Адна сядзела на слупку, а другая лятала над ёю, лятала і... цалавала. Потым у малінніку я знайшла гняздзечка: птушка сядзела на кладцы. І трэба ж, якая сіпа жыцця: нікога яна не баіцца, трэба ёй вывесці птушанят — вась і ўсё... Не страшны нават суседскі рыжы кот, празваны Чубайсам.

Ядвіга Станіславаўна давярае мне сямейны альбом. Побач са сваімі дзецьмі, якія сталі "эмігрантамі нехаця" — жывуць у Санкт-Пецярбургу і Рызе, побач са здымкамі ўнукаў — удзячныя хворыя, якія прысылаюць фатаграфіі, напрыклад, сваіх доўгачаканых дзяцей. Урачы паставілі крыж: маці быць не можа! Але ў капліцы, наадварот, далі веру і надзею — усё будзе. І вась маці шчаслівая, яе Насці тры месяці!

Беразоўскаму радасць: яшчэ адна душа знайшла шчасце, а другая — зямні прытулак.

Людзі часта ў адцаі, калі не лечыцца цяжка хвороба, шукаюць сабе любых дактароў, толькі б гаварылі, што дапаможа. Ці шукаюць заакіянае лякарства — вераць у лекі. Шукаюць траўнікі, гамеапатаў, псі-

Фота Аркадзя Мікалаева, БелТА.

У час IX міжнароднай выставы "Белагра-99" у Мінску наведвальнікі маглі любвацца прыгажосцю спартыўных коней конезавода імя Даватара, што знаходзіцца ў мястэчку Ратамка, а дзеці — пакатацца на поні.

«РОДНАМУ СЛОВУ» — ДВАЦЦАЦЬ ГАДОЎ

Чытачам нашай газеты вядомы аўтар нататак Уладзімір Содаль. Гэта разважанняў пісьменніка — родная мова. Уладзімір Ільіч — нязменны вядучы тэлечасопіса "Роднае слова", якое блаславіў на жыццё сам Кандрат Крапіва. Сёлета тэлечасопісу споўнілася 20 гадоў. З гэтай нагоды адбылася размова Леаніда КАЧАНКІ з пісьменнікам.

— Уладзімір Ільіч! Чым патлумачыць даўгавечнасць вашага тэлечасопіса!

— Даўгавечнасць яго ў вечнасці тэмы. Мова — гэта ж неабсяжны акіян. Чым больш плаваеш па ім, тым больш робіш адкрыццяў і для самога сябе, і для гледача.

— Дваццаць гадоў пры адной і той жа перадачы... Не надакучыла?

— А ні-ні... Для мяне гэтая перадача — сэнс жыцця... Я, дзе ні іду, што ні раблю, думаю пра яе... І як пра яе не

думаць, калі яна скрозь нагадвае пра сябе. Слова ж у нашым жыцці ўсюды: яно і ў сонцы, яно і ў хмары, яно і ў ветры... От я, што ні бачу, усё прыкідаю на "Роднае слова"... Сустрэў, скажам, цікавага чалавека, то як жа не запрасіць яго ў "Роднае слова"? І гэтак скрозь і праз усё дваццаць гадоў...

— Колькі слоў пра тое, як пачыналася "Роднае слова".

— У маім архіве захавалася картка-пашпарт, дзе занатаваны ўвесь ход стварэння

МОВА — НЕАБСЯЖНЫ АКІЯН

перадачы. Гаворка пра перадачу распачалася ў лютым 1979 года.

— Якая ставілася мэта?

— Мэта перадачы вызначана ва ўстаноўчай запісцы. Яна, між іншым, таксама ацалела ў маім архіве, то я і працитую: "Часопіс мае на мэце асвятляць пытанні развіцця беларускай мовы, яе багацця, глыбока народнай сутнасці, сувязяў з рускай мовай і культурай, непасрэдную сувязь мовы з падзеямі і патрэбамі дня, навінкі мовазнаўства, каляндарныя даты. У перадачы мяркуецца раскажваць пра вядучых мовазнаўцаў рэспублікі, пра выкладанне мовы ў школах, пра цікавасць да яе ў славянскім све-

це, закранаць шэраг іншых пытанняў, мяркуецца пастаянна весці рубрыку "Чаму мы так гаворым?", "Чаму так названа?" і, нарэшце, — рубрыку жывой мовы, дзе гучалі б узоры народнай мовы".

— Уладзімір Ільіч, чаму кіраўніком і вядучым тэлечасопіса прызначылі вас!

— Не ведаю. Можа таму, што я перад нашай моваю ніколі не пакрыўіў душою, быў перакананы, што наша мова такая ж людская, як нямецкая, французская альбо іншая якая. "Роднае слова" ж узыхло на блакітным экране з прыходам на пасаду старшыні Дзяржкамтэта тэлебачання і радыё Генадзя Бураўкіна. Тады ж з'явілася беларуская

"Калыханка", футбольныя рэпартажы на нашай мове і многа іншае...

Тэлевізійны часопіс нібы прарываў моўную блакаду. Не дзіва, што перадачу шчыра падтрымалі гледачы сваімі лістамі.

— Ці шкадуецца хоць калі пра што!

— Асабліва ні пра што не шкадую. Хіба пра тое, як жыву ў Мурманску, то не запісваў ад сваіх землякоў, якія жылі ў запалярным горадзе, іхнюю мову, мову іхніх вёсак, легендаў і паданняў з іхніх мясцін... Гэта былі б вельмі цікавыя запісы. І самім мурманскім беларусам было б гэта карысна. Яны іх вярталі б да радзімы, не дазвалялі забывацца, што

ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ

Недзе ў канцы сямідзесятых рыхтаваўся да друку чарговы пісьменніцкі даведнік. Разам з нешматлікімі «старажыламі», якія цудам засталіся ў жыццях, у падрыхтоўцы гэтага выдання прымаў удзел і Сяргей Грахоўскі. Тады С. Грахоўскі і ўзяўся напісаць пра вядомага ў дваццата-трыццатых гады паэта-маладнякоўца, свайго першага «вуснага рэдактара» і стрыечнага брата Янку Бобрыка, які загінуў у час вайны. Сяргей Іванавіч ведаў, што ў Ленінградзе жыве ўдава паэта, таксама былая маладнякоўка Наталля Вішнеўская. Праз Алеся Звонака быў здабыты адрас, і хутка паляцеў першы ліст. Неўзабаве прыйшоў адказ. Завязалася перапіска...

Лісты Н. Вішнеўскай (захоўваюцца ў БДАМ ЛіМ) цікавыя не толькі невядомымі выпадакмі і звесткамі з жыцця Я. Купалы, Я. Коласа, А. Дудара, П. Труса і некаторых іншых пісьменнікаў. Лісты каштоўныя перш за ўсё разважаннімі чалавека, які на працягу п'ятдзесяці гадоў жыў на чужыне, не змог прадоўжыць сваю літаратурную дзейнасць, але Вацкаўшчыну не забыў, «сумаваў на роднай Нямізе». Як пісала Н. Вішнеўская, «неяк скроены чалавек, што яго цягне на старае папалішча», хоць калісьці і «бралі [мяне тут] за горла...»

Леанід МАРАКОЎ.

20 снежня 1979 г.

«Спачуваю Вашаму расчараванню ад Глуска (радзіма С. Грахоўскага і Я. Бобрыка. — Л. М.). Канешне ж, час бяжыць так, што ад нашага дзяцінства нічога не застаецца. Я вольна ўвесь час імкнулася пабываць у сваім дзяцінстве — Куйбышскай вобласці. Ёсць там такое вялікае сяло Ісаплі, якое калісьці Пётр І купіў у татар за два фунты чаю.

Нас туды занесла з Літвы ў 1915 годзе, калі беглі ад немцаў і дзе пражылі да 1922 года. Само сабою і ўражанняў ад таго часу застаўся цэлы кораб. Вось туды і пацягнула мяне. Але ў час адумалася. Нікога знаёмых там ужо не засталася. Лясы дубовыя, што былі на высачэзных гарах і дзе яшчэ ў [19]15 годзе бадзяліся сапраўдныя разбойнікі, мабыць, павысякалі. Кавальныя стэпы, мабыць, зааралі, і, канешне, ад цудоўнага дзіцячага казкі нічога не засталася. Вось можа таму мне і ў Мінск ехаць страшнавата. Што я там застану? Чужы, прыгожы горад, і нікога, хто помніць мяне, апроча Вас ды Вольгі Іванавічы (жонка брата Янкі Бобрыка Мікалая, адна з 4-х дачок І. Зенюка, настаяцеля Козырэйскай царквы ў Мінску). Разумеецца, гэта не прычына, і абавязкова прыеду, хаця б проста праехаць уздоўж і ўпоперак любімага горада.

А ведаецца, у мяне тут некалькі гадоў назад такая цяга была перабрацца ў Мінск, што ледзь не пачала абмен, але потым спалохалася адарвацца ад дзяцей...»

17 лютага 1980 г.

«Усякая памяць аб блізім чалавеку дужа дарагая. Я не плакала, бо не ўмею. Але зноў забалела душа. Я дагэтуль не магу дараваць сабе, што не вывезла Яна (Я. Бобрык. — Л. М.) гвалтам. Не хацеў ехаць. Спачатку баяўся, што будзе потым, ці не страцім гэтую халупу. Потым сарваўся добраахвотнікам на фронт. Яшчэ перад вайной я ўсё яго прасіла прайсці пераатэстацыю ў РВК. Ён мог быць аднесены да камсаставу. Не хацеў. «Мяне не мабілізуюць па здароўю». Ну і ўрэшце пайшоў салдатам. А які з яго салдат быў, калі яму і вінтоўку цягаць было нельга. У фінскую вайну яму ж зрабілі аперацыю... Божа мой, колькі я тады гора хапіла! Адвезла ў бальніцу безнадзейнага. Урачы былі ўсе чужыя, ваенныя. Баяліся рэзаць і шэсць га-дзін трымалі яго ў такім цяжкім стане. Нарэшце адзін урач адважыўся на аперацыю. І васьмі сутак я праседзела каля пасцелі, чакаючы апошняга слова...

Колькі давялося перажыць. Вярнулі яго з таго свету, яшчэ не ачуняў як мае быць, і на табе — салдат. Ну і вынік не прымусіў сябе чакаць. Праз месяц зноў шпіталь. Праляжаў месяц, праз тры тыдні службы зноў шпіталь. Забраў яго да сабе камісар гэтага шпіталю і трымаў там да вясны. Ну а вясной галадуха дала аб сабе знаць.

Дырэктар дзіцячага дома, дзе я тады працавала, прапанаваў

«Я НЕ ПЛАКАЛА, БО НЕ ўМЕЮ...»

ЛІСТЫ Наталлі ВІШНЕЎСКАЙ
ДА Сяргея ГРАХОЎСКАГА

ехаць нам усім. Хацеў зрабіць Яна дырэктам або выхавацелем. Абы толькі выехаць з горада, але Ян не захацеў — «умру, но в Ленинграде». Была магчымасць выехаць з тэатрамі, таксама не схацеў.

Я ж увесь час таксама не хацела выязджаць. Працавала тады ў райкоме, загадвала бібліятэкай. Бамбёжкі, абстрэлы. Але дух быў бадзёры — работа ішла сваім чародам. Так працягвалася да палавіны зімы. Потым яшчэ ўвосень перасталі хадзіць трамвай і стала цяжка. Хадзіць мне было 8 кіламетраў праз увесь горад, бліжэй к фронту. 125 грамаў хлеба і нічога больш — было дужа цяжка. Але прахадзіла я так да красавіка [19]42 года, калі доктар катэгарычна забараніў мне такія прагулкі. Проста сказаў, што я аднойчы застануся на дарозе. Вось тады я і перабралася бліжэй, у дзіцячы дом. Тут таксама хацела заставацца, але дырэктар літаральна выпхнуў мяне ў эвакуацыю. Многа людзей ён выратаваў такім чынам. А вось Ян не паехаў.

Гэта балячка на сэрцы не загаіцца! Страшна крыўдна, што не маю яго магільні. Але калі ўспомню, як вывозілі на машынах ледзь прыкрытыя трупы і клялі іх у траншэі, прыходзіцца маўчаць і не скардзіцца. Яшчэ ў [19]46 годзе мы са студэнтамі раўнялі гэтыя страшныя траншэі, засыпаючы іх. І хто яго ведае, на якія могілкі трапіў Яначка. Так вось і засталася ўспамінаць да болю...»

9 сакавіка 1981 г.

«І сама па сабе памяць пра Купалу — светлы ўспамін. Я прыпамінаю ўсю яго нейкую непасрэднасць. Аднойчы, помню, цэлая кампанія — Дудар, Александровіч, здаецца, Баранавых і Хадыка — накіравалася з Купалам да яго дадому. Цёці Уладзі не было, і ён хацеў нас пачаставаць чым-небудзь. Прыпомніў, што ёсць яблык, якія прыслалі яму з калгаса, і загадаў хлопцам цягнуць скрынку з веранды. Двое схапілі вялізную скрынку, прывалаклі і ўзгруквалі на паліраваны стол у сталовай. Я паспрабавала пратэставаць, дзе там. Усе, ды і ён таксама, былі пад чаркаю. Ну [і] пачаўся пачастунак спелай, жоўтай антонаўкай.

Чамусьці запомніўся гэты эпізод...

А потым [Я. Купала] у самы цяжкі для мяне час, калі быў высланы Дудар, аддаў мне сваю пучэўку на ... (неразборліва. — Л. М.), куды мы ездзілі разам з А. Гурло і П. Трусам.

Усё гэта прыпомнілася пасля Вашых успамінаў. Харошы быў чалавек. Толькі я дагэтуль не ведаю, як ён памёр і дзе. Нешта гаварылі пра Маскву, ці праўда гэта?»

(Працяг будзе).

Менск, Дом пісьменніка, 1920-я гады. Н. ВІШНЕЎСКАЯ з В. МАРАКОВЫМ, В. ЗАЛУЦКІМ, М. НІКАНОВІЧАМ, В. КАВАЛЁМ, М. ЛУЖАНІНЫМ, А. ЗВОНАКАМ.

журналістаў. Мне гэта незразумела.

— Што, на вашу думку, трэба зрабіць, каб наша мова набыла паважлівую адносінны ў грамадстве?

— Нічога асаблівага. Пра яе трэба паважліва думаць і, галоўнае, на ёй неабходна гаварыць.

— Якія планы ў «Роднага слова»?

— Я ў такім веку, што мне пара падумаць пра творчую змену. Хацелася, каб «Роднае слова» з часам увасобілася ў тэлевізійны клуб сяброў «Роднага слова» — з гульнямі, віктарынамі. Але гэта форма падуладная толькі маладой і апантанай асобе. Вядома, тут прыдаўся б і мой вопыт.

СВЯТЛО «БРАСЛАЎСКИХ ЗАРНИЦ»

Па запрашэнню гарадскога аддзела культуры ў Браславе на фестывалі «Браслаўскія зарніцы» пабывалі сябры таварыства «Уздым», ансамбль «Купалінка» гэтага таварыства і Цэнтра беларускай культуры горада Даўгаўпілса, дзе прынялі ўдзел у канцэрце на лясной паляне разам з многімі калектывамі з розных мясцін Беларусі. За ўдзел у канцэрце ансамбль «Купалінка» быў ўзнагароджаны дыпломам і памятным сувенірам. На канцэрце прысутнічалі генконсул Беларусі ў Даўгаўпілсе В. Марковіч і консул В. Сысоеў.

Беларусы Даўгаўпілса шчыра ўдзячныя суайчыннікам з Браслава за магчымасць не толькі паказаць свой талент, але і заглянуць у блакітныя вочы Айчыны.

Станіслаў ВАЛОДЗЬКА.

3 НОВЫХ ВЕРШАЎ

Сяргей ГРАХОЎСКИ

СЛОВА

Магчыма, некалі разгорне нашы кнігі
Нашчадак праўнука майго ці не майго,
Забывшы ўсе адвечныя інтрыгі,
Успомніць словы ўсе да аднаго.

Развеюцца пазаддзе і палова,
І не адно стагоддзе прабяжыць.
Не будзе нас, ні ўладароў, а Слова
Жыло, жыве і будзе вечно жыць.

26/V—99.

Мяне хрысцілі чорныя маланкі,
Я звездаў, што такое боль,
Блакітныя і сонечныя ранкі,
Спякоту, маразы і золь.
Хлусні наслухаўся з маленства,
Здаецца, ўсё спазнаў да дня:
З хлуснёю ў праўды падабенства,
Як д'ябал і анёл — радня.
Я добра бачу ўсё і чую,
Ад страху, сцяўшыся, маўчу...
Як толькі ў полі заначую,
На поўны голас закрыву
Ад болю, сцятага сумлення
І ў горкім горы не зграшу,
У змроку, стаўшы на калені,
Адхлання ў Бога папрашу.

28/III—99.

АДДАНАСЦЬ

Без жалю і адчаю гавару:
Надыдзе час і я памру,

Пакіну свет, пакіну дом,
З жабрацкім развітаюся дабром,

Пакіну ўсе пакуты і трывогі,
І на парозе вечнае дарогі

Пакіну ашуканства і хлусню,
Бо не умеў маіць і не маю.

Застаўся гонар у мяне адзін,
Што я сваёй зямлі грамадзянін,

Што ні ад кога не залежу, —
Належаў Беларусі і належу

І на тым свеце застануся
Адданы толькі Беларусі.

29/III—99.

Калісьці ўчэпістыя рукі
Мардавалі і мяне дарма,
А іх шкадую, хоць і звездаў мукі,
Што ў іх сумлення з розумам няма.

Я не знаёмы з пыхаю,
Таму пішу, як дыхаю,
Быць модным не імкнуся,
Бо задыхнуся.

28/V—99.

ЗАЎЖДЫ АДНА

Злінялі здымкі любых і каханых,
І воблікі забыліся даўно,
Часамі ў памяці, што у рубцах і ў ранах,
Яны мільгнуць, як у нямым кіно:

Пад месяцам у росным полі
Ты узнікала, як блакітны цень,
І верылася, што ў жыцці ніколі
Нас не разлучыць самы змрочны дзень.

Неспадзявана сцэжкі і дарогі
Нас развялі у розныя бакі.
Я клікаў, я шукаў да змогі,
Хоць адціталі малывы і жаркі.

То ў вырай, а то з выраю ключамі,
Галосычы, ляцелі жураўлі,
А я ўсё марыў доўгімі начама
Знайсці твой след, што сцожы замялі.

Хоць грэх, але часамі заляталі
І да мяне «галубкі» да відна,
Нібы замовы, казкі мне шапталі,
Але ў душы заўжды жыла адна,
Што ўпершыню мяне зачаравала
Кароткаю пшчотнай варажбой.
Калі б зязоля мне накукавала,
Дзе ты цяпер, пайшоў бы за табой.

19/II—98.

яны і адкуль. Не зрабіў гэтага я, то, можа, маё, хай запозненае, прызнанне прыдасца некаму іншаму.

— Што вам не падабаецца ў вашай працы?

— Як гэта ні дзіўна, не люблю гаварыць. Гаварыць маналогам. Я люблю дыялог... Тут пачуваю сябе, як рыба ў вадзе.

— Ці хвалюецца на здымках, перад здымкамі?

— Хвалюся: кожны выхад у эфір — гэта як экзамен. Ноч перад здымкамі заўсёды трывожная, неспакойная. Кладуся ў ложка, як начынены трацілам снарад. Але вольна пачаліся здымкі. Эпізод за эпізодам з мяне пераходзіць на стужку, на камеру, і я спакваля пачуваю сябе вольным. А напрыканцы здымкаў — і гара з плеч.

— Што ўдалося «Роднаму слову»?

— Ды шмат чаго. А галоўнае, яно абуджала і абуджае ў гледачоў цікавасць да роднага беларускага слова. Гэта было і застаецца яго галоўнай мэтай. Дарэчы, плён «Роднага слова» падсумаваны нейкім чынам у адпаведным артыкуле энцыклапедыі «Беларуская мова».

— Што турбуе вас у нашай моўнай гаспадарцы сёння?

— Выключна ўсё: і прэстыж нашай мовы, яе аўтарытэт, і як мы пішам, і гаворым... Здзіўляе мяне і такое: мове вучацца ўсе, а вось мала хто апантаны словам. Абыякавасць да слова, моўная глухата пануе сярод шмат якіх

БЕЛАРУСЫ Ў СВЕЦЕ

АДЫХОДЗЯЦЬ у гісторыю апошнія гады другога тысячагоддзя. Рубеж стагоддзяў у летапісе Беларусі і Расіі будзе адзначаны многімі важнымі падзеямі, сярод якіх стварэнне нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Расіі".

Прайшло крыху больш года з часу апублікавання ў беларускім друку пісьма вядомых грамадскіх дзеячаў і вучоных Масквы з прапановай святкавання юбілеяў старажытных гарадоў — Друцка і Барысава. Ініцыятыва маскоўскіх беларусаў была падтрымана кіраўніком дзяржавы, выдадзена пастанова Савета Міністраў Беларусі "Аб святкаванні 1000-годдзя Друцка". Важным этапам у падрыхтоўцы да юбілея стала навуковая канферэнцыя, што адбылася нядаўна ў Барысаве і Друцку. "Беларусы Расіі" на канферэнцыі прадстаўляў заслужаны работнік транспарту Расійскай Федэрацыі, Генеральны дырэктар АА "Раско" М. Лобач. Выступленне Мікалая Рыгоравіча было прысвечана, га-

«БЕЛАРУСЫ РАСІІ» Ў БАРЫСАВЕ І ДРУЦКУ

лоўным чынам, праблемам эканамічнай інтэграцыі дзвюх дзяржаў, у прыватнасці, развіццю інфраструктуры турызму.

Прысутнасць на канферэнцыі архіепіскапа Віцебскага і Аршанскага Дзімітрыя і іншых іерархаў і святшчэннікаў Праваслаўнай царквы, іх цікавасць да гісторыі Друцка абумоўлены тым, што царква Святой Богамаці, пабудаваная ў старажытным горадзе каля 1000 гадоў назад, была адным з самых старадаўніх храмаў на тэрыторыі Беларусі. Таму аднаўленне старажытнага храма, на думку мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі Філарэта, стане вялікім укладам у адраджэнне праваслаўнай духоўнай традыцыі нашага народа.

Адраджэнню духоўных традыцый прысвяціў сваё выступленне і галоўны рэдактар выдавецтва "Беларуская энцыклапедыя" Г. Пашкоў. Ён падкрэсліў, што ў Друцку на месцах згарэлых і разбураных храмаў будуць створаны новыя храмы духоўнасці — школа (ужо пабудавана) і царква (яе ўзвядзенне пачнецца ў бліжэйшы час). Усе жадаючыя змогуць унесці свой уклад у гэтую вышэйшую справу, а таксама ў стварэнне сучаснай інфраструктуры старажытных гарадоў Беларусі. Вялікую цікавасць у прысутных выклікалі выступленні старшага навуковага супрацоўніка Інстытута гісторыі НАН Беларусі В. Ляўко, дырэктара музея гісторыі горада Барысава Н. Раховіч, краязведа падпалкоўніка Г. Новікава (г. Барысаў), а таксама іншых удзельнікаў навуковых чытанняў, прысвечаных юбілеям старажытных гарадоў.

У сувязі з маючым адбыццям 200-годдзем напалеонаўскіх войнаў і 190-годдзем гістарычнай бітвы на Бярэзіне мяркуецца стварыць сучасную турыстычную інфраструктуру Барысава і Друцка, а таксама іншых гарадоў, прыцягнуць у гэтых мэтах французскі і расійскі капітал. Удзельнікі чытанняў прапанавалі выпрацаваць дзяржаўную праграму "Старажытныя гарады Беларусі". Адраджэнне старажытных гарадоў, якія па шэрагу гістарычных і эканамічных прычын прыйшлі ў заняпад, дапаможа захаванню духоўнасці нашага народа, будзе садзейнічаць патрыятычнаму выхаванню моладзі. Гэтая ідэя была падтрымана адным з кіраўнікоў Нацыянальнага аргкамітэта па падрыхтоўцы сустрэчы III тысячагоддзя і 2000-годдзя хрысціянства, старшынёй Дзяржкамітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей А. Білыкам. А вынік навуковых чытанняў падвялі яго словы аб тым, што вучоныя і грамадскія Беларусі і Расіі могуць і павінны ўносіць больш істотны ўклад у захаванне духоўных традыцый брацкіх народаў, у аднаўленне нашых старажытных храмаў і гарадоў.

Рыгор ЛОГІНАЎ.

ЭСТОНСКАЯ «СПАДЧЫНА»

Пра беларуска-эстонскае асветніцка-культурнае аб'яднанне "Спадчына", якое вось ужо два гады даволі актыўна дзейнічае ў горадзе Нарва, наша газета ўжо пісала неаднаразова. Гэта і не дзіўна: тая праца, якую здзяйсняюць актывісты "Спадчыны", уражвае і, зразумела, заслугоўвае таго, каб нашы суграмадзяне як у Беларусі, так і ў іншых краінах ведалі пра яе.

Нядаўна мне ўдалося пазнаёміцца з кіраўніком аб'яднання Таццянай КАРАТКЕВІЧ. Яна прыязджала ў Мінск па справах "Спадчыны": з мэтай запрасіць у Нарву мастацкія калектывы для ўдзелу ў свяце горада, а заадно параіцца, выказаць свае погляды на варыянты ўзаемадзеяння членаў аб'яднання з этнічнай радзімай. Вядома, я не мог прапусціць магчымасць даведацца больш пра дзейнасць беларусаў у Нарве. Гэта цікава ўжо таму, што ў паўднёва-ўсходнім рэгіёне Эстоніі пражываюць 7 тысяч нашых сучаснікаў, з якіх трэць — у Нарве.

Але перш чым раска-заць пра працу непасрэдна "Спадчыны", спадарыня Караткевіч намалявала карціну ўзаемаадносін эстонскіх уладаў з суполкамі нацыянальных меншасцяў. Паводле яе слоў, у краіне пытанні нацыянальнай палітыкі вырашаюцца на ўзроўні дзяржаўнай праграмы "Інтэграцыя". І калі да нядаўняга часу сутнасць праграмы зводзілася да інтэграцыі нацыянальных меншасцяў у эстонскае грамадства, то зараз прыназоўнік "у" нібыта знік, што карэнным чынам змяніла і сутнасць праводзімай палітыкі. Цяпер адбываецца раўнапраўнае супрацоўніцтва нацыянальных суполак з эстонскім грамадствам.

На сённяшні дзень у краіне пытанні міжнацыянальных зносін каардынуе Міністэрства па народна-сельніцтву. Кіраўніцтва міністэрства не цураецца кантактаў з прадстаўнікамі суполак, таму яны паміж сабой знаёмыя. А гэта, вядома, дазваляе прасцей вырашаць магчымыя праблемы. У Эстоніі пастаянна дзейнічае так званы "круг-

лы стол" пры прэзідэнце нацыянальных меншасцяў. Ёсць падобнае аб'яднанне і ў паўднёва-ўсходнім рэгіёне Эстоніі, якое так і называецца "Іда-Вірумас". Дзейнічае "круглы стол" і пры ўездным старэйшыне. Яго зараз узначальвае старшыня беларускага таварыства ў Йыхве Маргарыта Астравумава. Акрамя гэтага існуе Каардынацыйны савет нацыянальных меншасцяў непасрэдна ў Нарве. Яго ўзначальвае прадстаўнік татараў Рахым Ізмаілаў.

У апошнія аб'яднанне ўваходзяць 13 нацыянальных суполак, якія дзейнічаюць у Нарве (акрамя карэйскага таварыства). Дарэчы, беларусы, зарэгістраваўшы два гады таму "Спадчыну", былі ўжо дванаццатымі. Такім чынам, беларуская суполка дзейнічае не адасоблена, а ў непасрэдным кантакце з іншымі, што, паводле выказванняў спадарыні Караткевіч, моцна ўзбагачае членаў "Спадчыны".

Скарачэнне дзяржаўнага бюджэту Эстоніі пасля прыходу да ўлады новага Кабінета Міністраў

ударыла не толькі па мясцовых пенсіянерах, але закранула ў тым ліку і нацыянальныя суполкі. І тым не менш нацыянальныя таварыствы ўжо атрымалі ад эстонскай дзяржавы пэўнае фінансаванне. Праўда, памеры грашовых сродкаў мізэрныя: ад 4 да 7 тысяч крон. Беларусы, дарэчы, як найбольш актыўныя, атрымалі сем тысяч крон.

Вядома, для паўнацэннай дзейнасці гэтых грошай не хапае. Таму выкарыстоўваюцца іншыя магчымасці. Напрыклад, пішуща заяўкі ў розныя фонды на выдзяленне грантаў. Так, мінулагадні праект "Спадчыны" "Беларускі падворак" фінансаваўся менавіта такім чынам: аб'яднанне атрымала грант ад фонду Міністэрства культуры і пэўнае фінансаванне непасрэдна ад міністэрства. "Такім чынам, калі працаваць і прымушаць заўважаць сябе, то можна нечага дасягнуць, хаця гэта і не надта лёгка", — прызнаецца спадарыня Караткевіч. "Спадчына" супрацоўнічае таксама з арганізацыяй "Чудскі праект", якая аказвае дапамогу недзяржаўным і няўрадавым арганізацыям Эстоніі. Нягледзячы на невялікі вопыт, беларуская суполка мае намер удзельнічаць у праекце "Нарва-2000". Словам, беларусы ў Нарве ўсяляк імкнучыся, каб іх заўважылі і з імі лічыліся.

Вось і да Дзён горада, якія звычайна адзначаюцца летам, беларусы рыхтаваліся вельмі грунтоўна, прыехаўшы ў Мінск з запрашэннем, каб у свяце ўзяць удзел які-небудзь вядомы мастацкі калектыв нашай краіны. Разуменьчы, што ўласных намаганняў недастаткова, "Спадчына" і такім шляхам імкнецца ўразіць і запомніцца эстон-

Таццяна КАРАТКЕВІЧ.

скай публіцы. Прынамсі, этнічная радзіма ідзе на сустрэчу пажаданням прадстаўнікоў дыяспары. У Нарве пабывалі ансамбль "Сябры", гурт "Крыві", майстры Лепельскага дома рамёстваў. Там праходзіла выстава творчай суполкі "Пагоня" пры Саюзе мас-

такоў. Усе гэтыя намагання накіраваны на тое, каб пазнаёміць жыхароў Нарвы з беларускай культурай. Ды што граху таіць, ёсць імкненне разбудзіць і тых этнічных беларусаў, якія асіміляваліся да расійскіх ці эстонскіх культурных традыцый, забыўшыся на свае сапраўдныя карані. Т. Караткевіч прызнае, што, напрыклад, існуе праблема мовы. Беларусы ў Нарве пераважна размаўляюць на рускай мове, хаця гавораць пра тое, што дзецям неабходна вучыць эстонскую і англійскую. Маўляў, гэта больш перспектыўна. Кіраўнік "Спадчыны" з такім падыходам ніяк не можа пагадзіцца. І ёй удаецца паступова падобнае стаўленне мяняць. Зараз у горадзе працуе нядзельная беларуская школа. У некаторых сем'ях ужо з'явілася разуменне неабходнасці вывучэння роднай мовы, узнікла цікавасць да яе. А самае прыемнае, бадай: да мовы цягнуцца дзеці...

Юрась ЛЯШКЕВІЧ.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

Завершана рэстаўрацыя будынка музея-сядзібы "Прузжанскі палацык", узведзенага ў сярэдзіне XIX стагоддзя ў стылі італьянскай гараднай вільі італьянскім архітэктарам Ланчам. Сядзіба гэтая па архітэктурным змешванні стыляў магчыма адзіная на тэрыторыі былога Савецкага Саюза. Будынак акружае тры гектары цудоўнага парку, любімага месца адпачынку гараджан. У гэтай гістарычнай сядзібе і размешчана раённы краязнаўчы музей, музычная гасціная, экспазіцыя, прысвечаная паляванню і багаццю фауны краю.

НА ЗДЫМКАХ: будынак музея-сядзібы "Прузжанскі палацык"; дырэктар музея Юрый КАУШЫЛА і навуковы супрацоўнік Ірына ЯКМАН з экспанатамі для экспазіцыі; сімвалы музея — камін і скрыпка, гэта ўсё, што захавалася ад сядзібы.

АКТУАЛЬНАЕ ІНТЭРВ'Ю

Уладзімір ГІЛЕП:

“НАШЫ ПРАБЛЕМЫ ВЫРАШАЛЬНЫЯ”

Беларускі фонд культуры існуе больш за дзесяць гадоў. Цяжка пераацаніць унёсак гэтай недзяржаўнай арганізацыі ў развіццё культуры. Колькі цікавых і разнастайных акцый прайшло пад эгідай БФК, колькі змястоўных выданняў, прысвечаных беларускай літаратуры і мастацтву, выйшла, колькі яшчэ важнага і значнага адбудзецца! Пра Беларускі фонд культуры, яго праблемы і практычныя расказвае старшыня Уладзімір ГІЛЕП.

— Я пераемнік Івана Чыгрынава — народнага пісьменніка Беларусі і першага старшыні Беларускага фонду культуры, які ўзначальваў арганізацыю на працягу дзесяці гадоў. І лічу за гонар працягваць праграмы, якія распачаты. Нягледзячы на цяперашні складаны час, эканамічны цяжкасці, мы не скарацілі ніводнай праграмы, над якімі працаваў фонд культуры падчас Чыгрынава.

— Назавіце, калі ласка, асноўныя вашы праграмы.

— Гэта агульнавядомая праграма “Вяртанне”. Пры БФК працуе спецыяльна створаная камісія “Вяртанне” на чале з прафесарам Адамам Мальдзісам. Паралельна ідзе выданне кніг “Вяртанне”. Дзве былі выдадзены пры старшынстве Івана Гаўрылавіча, выйшла ў свет, ужо з маім удзелам, і трэцяя. Як мне падаецца, гэта вялікі, каштоўны ўнёсак фонду ў скарбніцу нашай культуры. Зараз мы ставім пытанне аб стварэнні пад дахам “Вяртання” ўжо не грамадскай, а дзяржаўнай камісіі, таму што наспеў час і неабходна мець дзяржаўную структуру, якая працавала б на гэтую праграму.

Другая праграма, вельмі патрэбная сёння Рэспубліцы Беларусь перш-наперш для падняцця свядомасці нашых людзей, — гэта праграма “Малыя гарады Беларусі”. Яна звязана з гісторыяй невялікіх мястэчкаў і гістарычных гарадоў. У пазамінулым годзе мы правялі фест, прысвечаны Капылю і яго гістарычнаму мінуламу, дзе былі выдатныя кафельныя мануфактуры, куды па нашу кафлю прыязджалі з Расіі, Польшчы, Чэхіі, Германіі. Вывозілі гэтыя вельмі каштоўныя на той час вырабы ў розныя краіны Еўропы. На вялікі жаль, сёння гэтай творчасці ў Капылі няма. Ідэя фесту была такой: прыцягнуць увагу інвестараў і з іх дапамогай аднавіць забытую вытворчасць знакамітай кафлі.

Праграму “Малыя гарады Беларусі” працягнула мастацка-гістарычнае свята “Слуцкія паясы”.

Мы рыхтаваліся да свята з вялікай адказнасцю. Арганізацыйны камітэт распрацаваў яго канцэпцыю. Адным з дамінантных момантаў з’явілася святкаванне 380-годдзя з дня адкрыцця першай школы Слуцка (былога езуцкага калегіума, а пасля гімназіі).

Як вядома, Слуцк — далёка не шэраговы горад. Гэта адзін з нашых духоўных цэнтраў. Падчас правядзення свята адбылася навуковая канферэнцыя, прысвечаная гісторыі знакамітага слуцкага пояса XVIII стагоддзя, які лёг у аснову творчасці многіх паэтаў — стаў сымбалам Беларусі.

Варта зазначыць, што запланавана правядзенне цэлага шэрагу падобных фестуў у малых гарадах. Галоўная ідэя акцыі — не проста звярнуць увагу на забытыя гарады, але і паказаць неабходнасць вяртання і аднаўлення спадчыны, якая захавалася ў гэтых мясцінах. У кожным з такіх цэнтраў і цэнтраў была сваё адметнае вытворчасць. Для Капыля — кафля і лозапляценне, для Клецка — ткацтва, для Івянца — ганчарства, для Гарадца — кавальства...

Калі мы здолеем падняць гэты пласт культуры і развіць знакамітыя рамёствы, якімі Беларусь вызначалася ў мінулым у Еўропе, дык, думаю, гэта будзе на карысць як нашай краіне, так і агульнаеўрапейскай і сусветнай культуры.

— Вы адзначалі, што многія свае акцыі фонд ажыццяўляе сумесна з Міністэрствам культуры. Наколькі плённае такое супрацоўніцтва?

— Акрамя вышэйпералічаных, БФК падвёў вынікі конкурсу “Бібліятэка як асяродак культуры”, які мы таксама праводзім сумесна з Міністэрствам культуры. У нас пытаюцца, ці часта мы працуем разам. Праграмы, якія я назваў, — гэта праграмы Беларускага фонду культуры. Але да іх усіх далучаецца, як правіла, Міністэрства культуры — і сваімі сродкамі (у нас, як у грамадскай арганізацыі, іх няма), і сваімі арганізацыйнымі магчымасцямі.

У нас існуе таксама цэлы шэраг не вельмі глабальных, як тыя, што я назваў, невялікіх праграм.

Пры Беларускім фондзе культуры працуе турыстычная арганізацыя “Аверс-тур”, якая сёння робіць спробу прыцягнуць замежных турыстаў у нашу краіну, зацікавіць Беларуссю, яе гістарычнымі мясцінамі, яе выдатнымі людзьмі і адначасова (што таксама немалаважна на сённяшні час) зарабіць для краіны валюту.

Нядаўна я ездзіў у Польшчу, дзе правёў перамовы з прадстаўнікамі трох маладзёжных турыстычных арганізацый. Між намі былі заключаны дамовы.

— Якія яшчэ маршруты прапаноўвае ваша турыстычнае агенства для беларускіх і замежных аматараў даўніны і падарожжаў?

— “Аверс-тур” прапануе розныя маршруты. Падарожжа, напрыклад, у Нясвіж звязана з такімі выдатнымі постацямі, як Купала, Колас, Каліноўскі, Касцюшка, Міцкевіч, Дамейка, Сыракомля, і іншымі знакамітымі дзеячамі культуры нашай краіны.

— Цікава даведацца, што азначае слова “аверс”?

— “Аверс” — гэта па-лацінску вонкавы бок медаля. Назваўшы так сваё турагенства, мы тым самым падкрэсліваем, што тыя, хто цікавіцца гісторыяй і культурай Беларусі, маюць магчымасць з дапамогай нашых спецыялістаў бліжэй азнаёміцца з багатай спадчынай Беларускага народа, атрымаць поўную і дакладную інфармацыю па прапанаваных маршрутах.

— Што яшчэ карыснага прапануе Беларускі фонд культуры аматарам гісторыі?

— Пры БФК створана бюро экспертызы рухомах помнікаў гісторыі культуры. Нашы спецыялісты робяць экспертызу абразоў, дэкаратыўна-прыкладных рэчаў, напрыклад, старадрукаў, музычных інструментаў і іншых твораў для дзяржаўных устаноў і для прыватных асоб. Зараз пачалі адкрывацца прыватныя антыкварныя кіёскі, магазіны, з’явілася многа збіральных, калекцыйна-рэстаўрацыйных, якія хацелі б вызначыць як кошт гістарычны, мастацкі, так і кошт фінансавы той альбо іншай рэчы. Мы спадзяемся, што гэтая дзейнасць, а таксама праца “Аверс-тура” дасць, паколькі паслугі платныя, нейкі прыбытак Беларускаму фонду культуры на праграмы яго асноўнай дзейнасці. Увогуле, у нас многа розных цікавых задум і ідэй...

— Пспехаў вам у гэтай выкароднай справе.

Гутарыла Ніна НАВІЦКАЯ.

ФЕСТИВАЛЬ “СЫМОН-МУЗЫКА”

Дзесяты раз сабрала стаўбцоўская зямля юных музыкантаў на Рэспубліканскі фестываль “Сымон-музыка”. Яго адкрыццё адбылося на хутары Ласток, дзе правёў юныя гады Якуб Колас. Трыста пяцьдзесят юных талентаў з розных рэгіёнаў Беларусі прыехалі на свята. Гэта былі тры дні творчых зносін, сустрэч з вядомымі пісьменнікамі, артыстамі, кампазітарамі. А над усім панавалі народныя мелодыі, музыка, песні, танцы.

НА ЗДЫМКАХ: Сяргей МІХНО з вёскі Горкі Стаўбцоўскага раёна — славуты музыкант; хлеб-соль для ганаровых гасцей прымае сын Якуба Коласа Міхась МіЦКЕВІЧ; развітальны вальс.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ, БелТА.

БЕЛАРУСКІ АКЦЭНТ УЛАДЗІМІРА МУЛЯВІНА

Славутага маэстра Уладзіміра Мулявіна я спаткаў у аэрапорце “Мінск-2” перад самай пасадкай на самалёт, які адлятаў на Шэман. Мы аказаліся спадарожнікамі да Нью-Йорка. Наперадзе была Ірландыя, перасадка на амерыканскі “Боінг-767” і амаль васьмігадзінны пералёт праз акіян... Часу больш чым дастаткова, каб уволю нагаварыцца і пра ўсё распытаць майго спадарожніка.

— Уладзімір Георгіевіч, ці даводзілася вам даваць інтэрв’ю так высока над зямлёй?

— Мабыць не. Гэта будзе першае.

— Каторы раз накіроўваецца ў ЗША?

— Пяты.

— Напэўна, кожны раз успамінаецца свае першыя гастролі ў ЗША? Калі я не памыляюся, “Песняры” былі першай савецкай групай, якую амерыканцы афіцыйна запрасілі да сябе на гастролі...

— Так, савецкую і беларускую эстраду Амерыка адкрыла з “Песняроў”. У 1976 годзе мы далі некалькі канцэртаў у Нью-Йорку. “Вашынгтон пост” пісала тады, што гэта быў сапраўдны прарыў савецкага рока на Запад. Тыя першыя гастролі былі вельмі паспяховымі.

Пасля мы яшчэ двойчы з песпехам выступалі ў Штатах. Добры водгук атрымала праграма, прысвечаная 100-гадоваму юбілею Максіма Багдановіча, якую мы паказвалі ў Арганізацыі Аб’яднаных Нацый. На канцэрце прысутнічалі дыпламатычны корпус ААН, прадстаўнікі беларускай эміграцыі. Было прыемна, што беларускае слова прымалі так цёпла.

— Ці сустракаліся вы з беларускімі эмігрантамі падчас канцэртаў?

— О, вельмі шмат. У час першых гастроляў я здзівіўся, як добра яны ведалі нашы песні. Пасля канцэртаў абавязкова прыходзілі за кулісы, запрашалі нас у госці. Тыя сустрэчы зрабілі на мяне велізарны ўплыў. У Нью-Йорку я пазнаёміўся з Данчыкам, Янкам Запруднікам, іншымі беларусамі. На адным з канцэртаў мне падарылі бібліятэчку беларускай эміграцыйнай літаратуры. Сярод тых кніг я знайшоў адну, якая стала для мяне вельмі блізкай.

— І што гэта за кніга?

— Зборнік паэзіі Янкі Купалы “Спадчына”, выдадзена ў 1955 годзе ў Мюнхене і Нью-Йорку. Тады, у 1976 годзе, я ўпершыню ў сваім жыцці прачытаў Янку Купалу. І сапраўднаму палюбіў яго. Гэта мой паэт. Я адчуў яго як вельмі блізкага мне чалавека. Са “Спадчыны” пачаўся мой зварот да Купа-

лы. На вершы з гэтай кнігі я напісаў шмат песняў. А ў 1991 годзе мне прэзентавалі яшчэ адну кнігу — зборнік беларускіх духоўных песняў “Голас душы”, выдадзены ў Ватыкане ў 1946 годзе. Яна таксама паслужыла штуршком для стварэння новай праграмы, якую мы так і назвалі — “Голас душы”. Так што беларуская эміграцыя падказала мне тэмы і задумы для новай праграм. Я вельмі ўдзячны за гэта.

— Вы адчувалі сябе ў Амерыцы беларусам?

— Па крыві я рускі чалавек. Хоць характар мой, напэўна, ужо беларускі. Мне не раз казалі пра гэта мае сябры. Я адчуваю беларускую душу, калі слухаю народныя песні, калі чытаю Янку Купалу, калі прыязджаю ў беларускую вёску...

— Як вам удалося падняць беларускую народную песню на такі высокі мастацкі ўзровень, як вы здолелі захапіць ёю цэлы свет і тым самым павярнуць да беларускіх сотні тысяч беларусаў?

— Такой задачы я сабе ніколі не ставіў. А калі так адбылося само сабой, то дзякуй Богу! Тут не столькі мая заслуга, колькі вялікае эмацыянальнае ўздзеянне на людзей беларускіх песні, беларускага слова. У народнай песні ёсць вялікая сіла і энергія. Я гэта адчуў, таму і прысвяціў ёй палову пражытага жыцця.

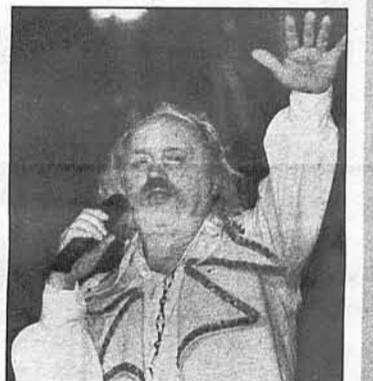
— Можна, у гэтым адчужанні і ўсё феномен таленту Уладзіміра Мулявіна?

— Можна. Талент — гэта спалучэнне прафесіяналізму; густу, жыццёскага вопыту. Я пачаў іграць на гітары ў 12 гадоў, авалодаў балайкай і займаўся па 6—8 гадзін аж да 30 гадоў. Я сам прафесіянал і вельмі цаню прафесіяналізм іншых. Страшэнна не люблю танных рэчаў і нізкапробнай музыкі. Многіх сучасных артыстаў эстрады я не ўспрымаю і не прымаю іх творчасці, бо яна не мае нічога агульнага з мастацтвам. Мой густ сфарміравала беларуская народная песня.

— Уладзімір Георгіевіч, пасля столькіх гадоў поспеху і знаходжання на вяршыні музычнага Алімпіа Мулявін не ператварыўся ў сноба ці прыстасаванца?

— Мне няма часу быць некім,

бо я хачу быць самім сабой. Для мяне галоўнае ў жыцці — мая праца і музыка. Мяне не цікавяць

грошы ці нейкія “левыя” канцэрты. Я жыву музыкой, і гэта прыносіць мне радасць і задавальненне.

— А што прымушае Мулявіна-творцу пісаць музыку, браць у рукі гітару!..

— Ведаеш, а я ўжо без гэтага не магу. Пазбаў мяне музыкі, маёй працы, і я прападу. Я не змагу жыць, калі не буду складаць музыку, не буду рэпетыраваць, не буду бачыць вачэй сваіх гледачоў...

— Хіба не бывае хвілінаў, калі ўсё хочацца кінуць!

— На жаль, бываюць...

— А чаму тады не кінуць!

— Яшчэ не час. Амаль палову сваіх планаў я пакуль не ажыццявіў, але хачу гэта зрабіць. Адна праблема: часу застаецца ўсё менш і менш. Таму трэба спяшацца.

— Хочацца спаткацца з былымі “песнярамі”, якія жывуць у Амерыцы!

— Хочацца! У Амерыцы знайшлі прытулак Анатолю Кашапараў, Леанід Барткевіч, Уладзімір Бяляеў, Аляксандр Растолчын, яшчэ некалькі чалавек, якія пэўны час працавалі са мной.

— Вам асабіста цяжка вяртацца дамоў пасля гастроляў?

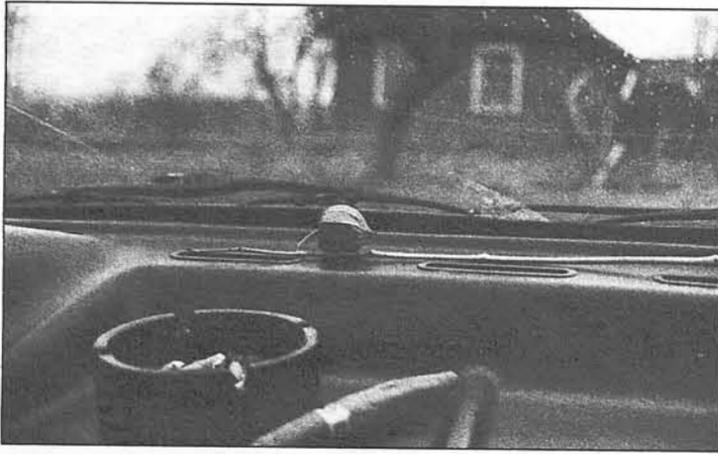
— Мяне заўсёды цягне дамоў, дзе б я ні быў. Цяжка для яе і вяртацца, а бачыць, у якіх умовах і як жывуць нашы людзі. А найбольш мяне засмучае тое, што грамадства наша становіцца жорсткім, палітызаваным.

— У Амерыцы Мулявіна вітаюць і сустракаюць як суперзорку першай велічыні. А дома вам як артысту хапае ўвагі і пашаны?

— Мне прыемна, што да “Песняроў” у Амерыцы адносяцца з сімпатыяй і любоўю. Гэта прызнанне вартасці нашай музыкі. Наконт увагі і пашаны дома... Я люблю сваю публіку, працую для яе і адчуваю людскую ўдзячнасць. Знешнія атрыбуты папулярнасці мяне ніколі асабліва не хвалілі. Радзіму, як і маці, не выбіраюць...

Гутарыў Леанід ПРАНЧАК.

СВОЙ ПОГЛЯД

*Кастрычнік
1998 года.
Былі ў Браславе
ў знаёмых.
Апусцелы сад,
дзе сарваў гэтую
кветку, каб завезці
жонцы Грыне,
паклаў пад шкло
"Опеля".
Мой сябра Валерый
Грыбойскі возіць
з сабой попелніцу.
Дождж за акном,
кветка, сідара...
Атрымалася
карціна восені.*

Аляксандр КАНДЫБА:

**«У ЖЫЦЦІ ШМАТ
ЧАРОЎНАГА»**

АД АЎТАРА

Я нарадзіўся ў Мінску ў 1958 годзе. У 1981-м скончыў Мінскі медыцынскі інстытут і з таго часу працую ўрачом-нейра-хірургам у Навукова-даследчым інстытуце траўматалогіі і артапедыі.

Мой дзед Саша, бацька і

маці займаліся аматарскай фатаграфіяй, што паўплывала на мае захапленні ў дзяцінстве. Першыя здымкі бацькоў, сяброў і сваякоў зрабіў дзесяцігадовым хлопчыкам апаратам "ФЭД-2", які застаўся ў спадчыну ад дзеда.

Пазней, у юнацтве, захапіўся адлюстраваннем прыгажосці беларускіх краявідаў, шмат фатаграфавалі і зрабіў хатні альбом "Мой родны кут, як ты мне мілы...". Тады ж пазнаёміўся з Віктарам Кудраўцавым, выхаванцам Мінскага харэаграфічнага вучылішча, які на той

час быў сталым фотаама-тарам. Пад яго ўплывам здымаў пачатак адраджэння сучаснага беларускага балета, што пачаўся з пастаноўкі Валяціна Елізар'евым "Кармэн-сюзіты". Фотаздымкі былі апублікаваны ў рэспубліканскім друку.

Калі вучыўся ў медыцын-скай школе, працаваў у мікрафоталабараторыі, займаўся навукова-даследчай фатаграфіяй, рабіў таксама здымкі для факультэцкай і інстытуцкай газет.

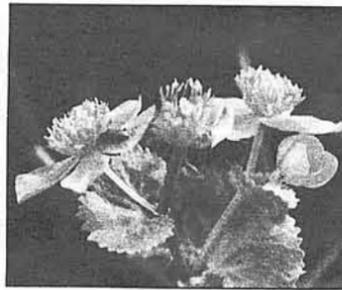
Новае асэнсаванне рэчаіснасці і жаданне адлюстравання ў фотаздымках прыгажосці свету настала пазней, калі стварылася сям'я і нарадзіліся дзеці Саша і Оля.

Лічу, што на мой светапогляд паўплывалі паэма Якуба Коласа "Новая зямля", старажытная кітайская паэзія, музыка Фрэдэрыка Шапэна і творчасць гурта "Пінк Флойд".

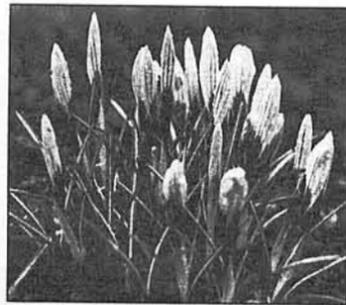
У нашым жыцці ёсць шмат дзіўнага і чароўнага, а не толькі той бруд, які кожны з нас ведае і штодзень сустракае. Я бачу навакольную прыгажосць і хачу падзяліцца ўбачаным з іншымі.

Стаячы з фотаапаратам на балконе, убачыў, што па двары ідзе жонка. Я паклікаў, яна паглядзела ўгору. Так быў зроблены гэты здымак.

Гэты здымак зроблены над Віліяй каля вёскі Залессе, дзе жыве Агіньскі. Травень 1998 года.

Красавіцкі першацвет. Здымак зроблены на Вялік-дзень 1998 года.

Полаччына, Украіна вёскі Пліса, яўрэйскія могількі. Жнівень 1996 года.

Лета 1998 года. Ехалі на Нёман ля Магільнага, спыніліся ля вёскі Тоўсты Лес паглядзець на дубы ў жытнім полі. Мая сям'я: жонка Грына, сын Саша і дачка Вольга.

Гэтую лодку зрабіў я сам з дрэва. Калі раніцай мы выйшлі на возера, перад вачыма з'явілася гэтая карціна, я растлумачыў свайму сябру, Аляксандру Прохараву, як трэба выкадваць, сеў са сваім Сашам і яго Віктарам у лодку, ад'ехалі. Восем што атрымалася... Мылічына, Полаччына, 1996 год.

МЕРКАВАННЕ

**ЧАС БЕСКЛАПОТНАСЦІ.
ЧАС АДКАЗНАСЦІ**

● Алена СПАСЮК.

Мы зайздросцім сваім дзецям, калі бачым, як непасрэдна і чыста яны смяюцца, як плачуць, калі захочуць, бо самі так ужо не можам.

Сучасныя дзеці адрозніваюцца ад нас, як кнігі, якія чыталі мы калісьці, ад тых, што бачылі сёння яны. Хай сабе і казкі тыя ж, але зварніце ўвагу: папера не шэрая, малюнкi яркія. Маленькія людзі цяпер з нараджэння валодаюць большай колькасцю інфармацыі. Ім ёсць з чаго выбраць. Яны з пяці гадоў або і раней цікавяцца камп'ютарам, у звычайным садзіку (хай сабе за нашу плату) вывучаюць замежную мову, з захапленнем гартваюць усялякія энцыклапедыі, не падазраючы, што мы ўбачылі такую кнігу ўпершыню разам з імі. Але ж галоўныя пытанні жыцця, радасць і боль усё роўна скіраваны да нас, бацькоў. Так было і будзе. Нам трэба вучыцца любіць сваіх дзяцей, такіх непадобных да нас колішніх.

Калі ў нашым дзяцінстве ўзнікалі праблемы непаслухмянасці — мы атрымлівалі "плескача", і, здаецца, усё становілася на свае месцы — бацькі ў ролі гаспадара, дзеці — у ролі... дзяцей. Сёння паспрабуйце выхоўваць так сына ці дачку — яны вам адразу нагадаюць пра правы чалавека. У чатырохгадовым узросце паглядзіце яснымі вачыма, поўнымі слёз, і гаротна скажыце: "Мама, на дзяцей нельга крычаць і біць іх. Няўжо ты мяне не любіш?" А школьнік (пра слёзы не кажу, не ўпэўнена) заявіць: "Ты зневажаеш мяне. Няўжо ты не ведаеш пра правы чалавека?" І нам прыйдзецца толькі пагадзіцца са сваім разумным дзіцём.

Канвенцыя аб правах дзіцяці была прынята ААН амаль 40 гадоў таму, і хця да сённяшняга часу некаторыя яе палажэнні застаюцца толькі дэкларацыяй, пра існаванне такога дакумента ведае амаль кожны вучань: вытрымкі з яе вісяць на шпальдах практычна ў кожнай школе. Я думаю, сучасныя хлопчыкі і дзяўчынкі больш упэўненыя ў сабе, чым пакаленне іх бацькоў і дзядоў. Няхай абараніць сябе ім таксама нялёгка: дзіця ёсць дзіця. Але існаванне канвенцыі і, галоўнае, веданне сваіх правоў сучаснае, бо сапраўды першым было слова. А адстойванне асабістых правоў — пачатак павягі да правоў іншых.

Чаго ж нестae нашым дзецям? На жаль, пакуль многага. Некаму — новага камп'ютэра, а іншаму — і звычайных чаравікаў. Але самае горшае, калі нестae любові і разумення, у першую чаргу бацькоўскай. Тым больш у сённяшняй эканамічнай сітуацыі, дзе жыццё хутчэй нагадвае выжыванне. Але ў нашых дзяцей ёсць галоўнае — свая незалежная краіна. Каля 800 тысяч маленькіх грамадзян нарадзіліся за гады існавання незалежнай Рэспублікі Беларусь. Ад таго, якім будзе іх дзяцінства, у многім залежыць і лёс нашай краіны. Калі нас хвалюе агульная будучыня, грамадства павінна клапаціцца пра кожную асобную сям'ю, пра кожнае асобнае дзіця, якое там выхоўваецца, — будучага беларускага грамадзяніна.

Здраецца, мы зайздросцім вя-сёламу дзіцячаму смяху, бо самі даўно ўжо не можам так смяцца. Наш абавязак — зрабіць так, каб гэты бесклапотны, шчаслівы смях нашых дзяцей гунаў як мага часцей.

«Голас Радзімы»

Рэдактар
Наталля САЛУК

Заснавальнікі:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства "Радзіма").

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць. Газета набрана, зварстана і адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку». (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77). Тыраж 1 625 экз. Індэкс 63854. Зак. 1207. Падпісана да друку 28.06.1999 г. у 12.00. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.

Наш адрас:

220005, Мінск,
пр. Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны:

(+375-17) 213-31-97,
213-32-80, 213-30-15,
284-76-56, 213-37-82.